Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 23 АПРЕЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 49 (7395). ★ Мах 3 кеп.

1-ча Майна накъадолхаш

Советски Союза къахьегамхой! Лакхъе къахьегама овсарле, тIа-тIа алсамъяха Iилма-технически прогресса темпаш, юкъейоалае боахама расчет! Диц ма ле! Уж мехка социально-экономически дегIаахар сихдара, халкъа хьал-таро лакхъяра керттера фактораш я!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

КПСС ЦК январьски (1987 ш.) Пленума решенешта хьинаре къахьегарца жоп а луш, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Нохч-ГIалгIай цементни завода болхлоша. Яхье баьнараша бизза пайда ийбу шоай таронехи кхоачамехи. Цунга хьежжа башха-дика производственни толамаш доах цар укх юбилейни шера. Ханал хьалха кхоачашъяьй бнъ бетта задани. Ер шу доладелча денз заданел тIех маьхалъяьккхай цар 350 эзар совгIа сома маьха продукци, йоагIачул дукхагIа арахийцай 265 эзар сома маьха товарни продукци, цу даькъе итт эзар совгIа цемент а йолаш.

Заводе ерригa арахецача продукцех 566 эзар сома маьха яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш хилар хьалхарча квартале. Из хул ерригнех а 32 процент яр. Къахьегама овсарле лакхъяра задани Iеххоачаш а яь, соахка укх хана хинначул 41,3 процент лакхъяьй из.

Цхьаккха цех яц цементни заводе ше тIаийцача декхарех лоархIа ца еш. Царна юкъе а даим хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Наурбиев Рамзан, Бидаров Сосланбек, Белхароев Мухтар, Хазбулаев Мухьмад керте латтача цехий коллективаш.

Деша дай бац

ШийтталагIа пятилетка йолаелча денз ах-астагIа лелхаш болх беш хьайоагIа М. Хаутиев керте латтача Назрановски кирпишкащ еча завода коллектив. Укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцадар цо. Цхьабакъда, ер шу доладелча денз хIанзалца хьабаьча балха итогаша хьахьокхачох тIаийца декхараш тIаийццача бесса каьхата тIа дисад. Цу декхарий цхьаккха пункт кхоачашъяц завода болхлоша. Царех меттел, низткъа мара лоархIабаьбац уж товарни продукции нормативно-цIена продукций арахецара паччахьалкхен планах а. Товарни продукци маьхалъяккхара хьалхарча квартала задани 90,2 процент мара кхоачашъяьяц завода коллективо. Ца йоххаш йисай 25 эзар сома маьха продукци. Поставкаш яра долча договорни декхарех а лоархIаяц из. Иштта во да кхы мел дола технико - экономически хьокхамаш а.

ТIаийца декхараш кхоачаш ца деш хилара керттера бахьан да завода коллективо ший производственни мощностехи балха ханахи во пайда ийбар, къахьегама дисциплина эсала хилар, социалистически яхьи болхлой къахьегами боаггIача бесса вIаштIехьбаькхабац, брак йола кирпишк арахецаш дукха моттигаш нийслу.

я нн

БАЛХАШ СИХДАЬД

РЕПОРТАЖ

ХIара сахьатах ма хулла дукхагIа пайда эца гIерташ ерригa шоай таронаш оарцагIъяьха, шерра кхашкара балхаш деш ба Грозненски района «Загорский» совхоза механизатораш.

Тхо да генараш дIадувча. Кхай тIа гIолла цхьа саг лел. Массехк метр гаьна ваьлча Iолох а вале кулгашца лаьтта кегаду цо, генараш мел кIоарга дувш хьеж.

— Тха толашагIа вола механизатор Эльмурзаев Висит ва из, — йоах совхоза директора Тепсаев Хизира. — ПодрядагIа 130 гектара тIа генараш, 70 гектара тIа ялата хьажкIаш кхее декхар тIаийцад цо шийна. Дош деннад план 10 центнер йолча хIара гектара тIара 14 центнер генараш, лерхIар 20 центнер йолча 30 центнер хьажкIаш чуяь. ХIаьта дагалаьцар цо кхоачашдергхиларах теш тхо. Ший деша да волаш хьаоагIа из тха боахаме болх беш волча укх ткъаь шин шера.

— Фу минеральни удобрени лаьтта мел дика юж хьожаш вар со, — аьлар В. Эльмурзаева тхова хьатIаьеча. — ХIанзарчоа со раьза волаш дIадода гIулакх.

Хьувкъам алсамбаккхара къаьнача механизаторо йоагIа йоахко елга гуш дар. Иштта болх бе из декхарийла вер, шеко а йоацаш, цун къахьегам подрядагIа вIаштIехьбаккхар а да. Ховш ва тIеххьара шийна доагIаргдар, кхебаьча хьувкъамах тийша хургдолга. Цул совгIа, дезала подрядагIа ший шин воIаца ялата 165 гектара тIа хьажкIаш кхееш Мальсагов Султана звено а хургья укх шера.

— Кха кхоана делкъа хаялалехьа дIадийна доаккхаргда аз. ТIаккха ялата хьажкIаш дIае йолаергья. Цхьабакъда, цар фу-м дац сога хIанз а, — йоах Висита.

— Кхоана Iуйрана хулийтаргда, — дош делар Тепсаева.

Кхашкара кхи тайнара балхаш мишта ду хьажа долхаш, дийцар директора дIае хьажкIаш йоацаш шоаш фу бахьан долаш бисаб а.

ГIулакх мицтад аьлча, план 15 эзар тонн йолаш укх шера 25 эзар тонн силос чуйолла декхар тIаийцад совхозо. Цу гIулакха хIанз 1330 гектара тIа кхееш рапс я. Цул совгIа 1500 гектара тIа дIаоврг йолаш хьажкIаш а я.

Бамата-Юрта йисте кха дIадувш ши агрегат йоал.

— Уж я тха хIанзарчоа силоса хьажкIаш дIаювш яраш, — йоах Тепсаева.

Агрегаташ чакхъяьннача къайгий Iул лел.

— ДIайийна хьажкIаш юарг ма йий цар? ДIа хIана лелхайц уж?

— Кхерам бац, — аьлар Тепсаева. — Къайгаш тIакхоачаргйоацаш пхи-ялх сантиметр кIоарга дIадув фу.

Х. МАГОМЕТОВ.

СУРТАШ ТIА: (лакхехьа) «Загорский» совхоза толашагIа вола механизатор, подрядни звенона кулгалдеш вола В. Эльмурзаев; (лохе) хьажкIий фу дIадера лаьтта мел дика кийчдаьд хьожаш ва совхоза директор Тепсаев Хизир (аьрдехьара вар) шоай механизаторашца Муцуев Шамханацеи Даутов Завалувцеи.

С. АЛИХАНОВА сурташ.

Шин шера план чакхъяьккхай

Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бригадашта юкъе дикагIа лоархIачарех я Недбай Владимир Ильич керте латтача бурувдеттарий коллектив. Бригадашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яккхарал совгIа, «Грознефть» объединене а хьалха латташ хьайоагIарех я из. Вай республике эггара хьалхарчарца бригадни подрядагIа къахьега йолаеннача цунна цхьацца халонаш, новкъарленаш, кхоачамбоацараш нийсделар кердача методагIа болх бе йолалуча хана. Цхьабакъда, барт-цхьоагIо йолча коллективо эшайир уж. ХIаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа ийде доладелар алапи а ахчан преми а. Цу гIулакхо чIоагIийир бурувдеттарий къахьегамеи производственнии дисциплина, лакхбир цар материальни безам. ХIаравар ши-ше балха тIа гIалат валар, ше бахьан долаш цига хьовзам хилар кхерар. Цудухьа денгара денга дикагIа хулар бригада производственни хьокхамаш.

Ший декхараш массаза а цIена кхоачашдеш, ше керте латтача бурувдеттарий къахьегам хьаькъалца вIаштIехьбаккха ховш ва буровой начальник Недбай Владимир Ильич. Хьинаре къахьега а декхараш дизза кхоачашде а Iомабаьб цо бурувдеттараш, хIаранегара доагIаш дар хьа а дехаш. Объединене эггара хьалха къоабал а яь тIаийцар цо Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денга кхачалехьа пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъяра сибарегIарча мехкдаьттахоша дIайолаяь инициатива. Ше дIадоладаьр е хьаллаьцар дизза чакхдоаккхаш оамал я бригадни подрядагIа къахьегача коллектива. Укх юбилейни шера январь бутт юкъекхоачача хана цар рапорт делар шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера бурув тохара паччахьалкхен план кхоачашъярах.

ХIанз вай мехка халкъа боахама ерригача участкашка санна шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегаш ба бригада бурувдеттараш КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра. Цар шерра ювцаш я СССР паччахьалкхен предприяте (объединене) закона проект. Хоадамболлаш йола предложенеш тел цар цу лоархIамерча документа юкъеяхийта.

Бригада коллективо йоаккхаш я номер 29 йола Къулбаседа-Минеральни яха скважина. Даим Старогрозненски УБР-ча бригадашта хьокхам а телаш, социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа буровой коллектив. Укхаза хIаране кхетаду ше дикагIа къахьегарга, цунах хьахулачунга хьежжа эцаш дола алапи а ахчан преми а хургдолга, наькъаш лех овсарегIа къахьегара.

Ший балхах тIехдика кхеташ, къахьегам хьаькъалца вIаштIехьбаккха ховш саг ва масала, бурувдеттар Покорский Петр Павлович. Болх дIаболабалехьа чакхъяха мел еза операцеш белгалйоах цо. ТIаккха мара къахьегама вахте оттац из. Цудухьа балха хIара минутах бизза пайда эца вIаштIехьдоал цун. Иштта къахьега Iомабу цо бригадера шийна лалла латта бурувдеттараш.

ДегIаахар сихдараи эргалонаш яраи тIехьа керда резерваш лахара хьинари низи кхо ца беш къахьегаш я буровой коллектив.

Бригада подрядагIа болх беча бурувдеттарий коллективерча хIаране ший низ кхоачар ду боаггIача боарамагIа шоай болх дIабахийтара йола керд-керда таронаш кхоачамаши балха юкъекхувлара. Укх тIеххьарча хана халданза шин насосо болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад укхаза. ХIара бурув деттача оста нормагIа доаггIача бесса бIаь сахьата болх бергболаш хIама даьд бурувдеттараша. Уж санна йола мероприятеш бурувдеттарий коллективо ший балха юкъеккхувларах вIаштIехьдоал дегIаахар сихде, цхьаккха тайпара хьовзам ца хулийташ бурувдеттарий болх дIабахийта. Цудухьа хIара станокаца юкъера лаьрхIача бетта бурув тохара коммерчески сухала задани 184 метр хила езача, цо из дIакхоачаяьй 422 метрага. Дикка кIезигагIа да бурув тохарга дIадодаш дар а. ШийтталагIа пятилетка йолаелча денз бригада коллективо паччахьалкхенна кходаьд бIаьш эзараш сомаш.

Ший тайпара да укхаза щекински метод юкъейоалаяр а. Массехк профессегIа цхьан саго болх беш а дукха моттигаш нийслу. Масала, ший балхах тIехдика кхеташ волча моллагIча бурувдеттачун гIонча цIенеи диззаи кхоачашду лаборанта-коллектора декхараш. Из цо ду ший болх бешшехьа а. ХIаьта бурув деттача мастера толамца кхоачашде вIаштIехьдоал лоабата маркхала хьабеча инженера декхараш.

Б. КОСТОЕВ.

ЛОАЦЦАЧА ВИЗИТАГIА

КПСС ЦК хьехарагIа 21 апреле Москве лоаццача доттагIлен визитаца венав ПОРП ЦК Хьалхара секретарь, Польски Халкъа Республика Паччахьалкхен совета Председатель В. Ярузельский.

Аэродроме цун накъабаькхабар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Е. К. Лигачев, КПСС ЦК секретарь В. А. Медведев, кхыбола официальни нах.

* * *

Йоккхача Кремлевски двореце М. С. Горбачевеи, В. Ярузельскеи идеологе, Iилма, культура даькъе советско - польски вIаши гIулакхаш леладара йолча Декларацена кIала кулгаш яздир.

Кулгаш яздеча бар новкъостий Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов, ПНР партийни паччахьалкхени деятелаш.

* * *

КПСС ЦК-с Йоккхача Кремлевски двореце В. Ярузельске сийна шу оттадир.

Цига бар М. С. Горбачев, КПСС ЦК Политбюро членаш, членалла кандидаташ, КПСС ЦК секретараш.

Безаме, доттагIлен хьале чакхдаьннача цу вIашагIкхетаре новкъосташа М. С. Горбачевеи В. Ярузельскеи дIа-хьа къамаьлаш дир, царга боккхача теркамца ла а дийгIар, дIаьхдаь тIоараш тохаш тIа а йицар.

(ТАСС).

КРЕМЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

70 шу хьалха, апрельски деношка, В. И. Ленина Росси социалистически кердаяккхара никъ хьакхайкабир. Апрельски тезисаша деннад цу ден лозунг — халкъа массаш капитализмана штурме йигара лозунг. Большевикаш масса хана хиланза яргьяц, яхаш йийца болхлойи ахархойи революци чакхъяьлар.

Из дIахойодаш я — вай таханарча гIулакхашка, йоакхонашка. Октябра баьчча тахан а вайца ва. ПерестройкагIа дегIабоагIача боламо кхы а дукхагIа чIоагIду партеи мехкеи вахаре революционни ленински хьисапе дог уйла, балха тIа ленински стиль хилар.

Парте общества вахар массе а оагIорахьара кердадаккхара, сихдара никъ кхоачашбара тIехьа къовсам боаржабаьча хьале накъабаьхкаб советски нах Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 117 шу дизара денна. 22 апреле Кремлевски съездий Двореце цу дезача денна хетаьь торжественни собрани хилар. Укхаза гулбеннаб Москвера, Подмосковьера производстве хьалха латтараш, КПСС ветеранаш, партийни, советски, общественни организацей викалаш, Iилмаи культураи деятелаш, советски Герзашцарча Низий бIухой. Укхаза ба кхыча мехкашкара дипломаташ, доазол дехьара хьаьший.

17 сахьт доалл. Торжественни собране дакъалоацараша тIоараш а тохаш моаршал а хоатташ тIаэц новкъостий **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. Н. Лукьянов, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.**

Президиуме ба иштта Ирланде коммунистически парте къаман председатель М. О. Риордан, Тунисски коммунистически парте хьалхара секретарь М. Хармель.

Укхаза ба — СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи СССР Министрий Советеи Председателий заместителаш, КПСС МГК-аи МК-аи секретараш, Ленински парте ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, цIи хеза Iилманхой, культура деятелаш, военачальникаш, общественни организацей викалаш.

Торжественни собрани хьаелл КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС МГК хьалхарча секретара **Б. Н. Ельцина.**

Кремлевски съездий Двореце торжественно дIалокх Советски Союза Гимн.

«Ленинизм — перестройка теореи политикаи лард» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела **Н. И. Рыжкова.**

Докладага теркам тIабахийта ладийгIар, дукхаза дIаьхдаь тIоараш а тохаш.

Торжественни собрани доакъашхоша дог айденна болаш, урагIайтта, «Интернационал» доакхх.

Цул тIехьагIа цIейна хетадаь доккха концерт хилар.

(ТАСС).

* * *

Самардийнахьа республикански театрально-концертни зале хилар В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 117 шу дизара хетаьь торжественни собрани.

Цига бар республика а Грозненa партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий болхлой, производстве хьалхалаттараш, новатораш, парте, тIема, къахьегама ветеранаш, Iилмаи культураи деятелаш.

Торжественни собрани хьайийллар КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 117 шу дизара хьакъехьа доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара Е. В. Тумсоева.

Торжественни собране дакъалоацаш хиннарашта концерт оттадир.

СССР Лакхехьарча Совета палатай массазарча комиссешка

КЪАХЬЕГАНЗА ЙОАХАЧА ДОХОДАШТА — ТЕШШАМЕ ДУХЬАЛЕ

Перестройка еча хьалашка лоархIамерча декхарех да социалистически доалахье лораяр, шийна болча пайдана бе-бе хIама леладарца, доал ца дарца, кхом боацаш хIама доадарца къовсам доаттабар. Цунах дийцар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи законадательни предложеней массазарча комиссей 20 апреле цхьана хиннача заседане. Цига дийцар «Къахьеганза йоахача доходаща доаттабеш бола къовсам чIоагIбарах» дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ Нохч-ГIалгIай АССР-е практике кхоачашдарах дола дош.

Комиссе белгалдаьккхар, республике цу лостамах белггала болх беш хилар, бахача наха деш дола торгови, бытови гIулакх тоадара хьакъехьа цхьадола де дезараш кхоачашду, гласность шерьъю, къахьеганза йоахача доходаща къовсам лоаттабечара къахьегама коллективай, общественноста лоархIам лакхбу.

Цунца цхьана халкъа рузкъа лорадеча, паччахьалкхени общественни боахам харцахьа-бакъахьа дIа-хьа бекъара, лечкъораш дара никъ бехкача гIулакхе хоалуш хIама тоаденнадац. Депутаташа теркам тIайизабар дукхача предприятешка учети отчетности во лелаеш хилара, бийдали продукции лораяра йоаггIа Iалашо ца еш хилара, боахамий кулгалхой социалистически доалахье лораяра тIехьара бехктокхам лоха хилара. Къаьстта даьржад агропромышленни комплекса системе, потребительски коопераце, гIишлош еча, транспорте, торговле, бытови гIулакх деча бокъонаш телхаелга. Республике мела къовсам лоаттабу припискащца, ца даьр дьд ала гIертара духьала, бахача наха каст-каста телхаю лаьттах пайда ийбара, шоай боахамашка хьайбаш леладара бокъонаш. Геттара во вIаштIехьдаьккхад общественни производстве къахьегаш боаца нах балха дIаувттабара гIулакх.

ТIаийцача соцам тIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуман Министрий Советан хьалхадаьккхад къахьеганза йоахача доходашта тешшаме духьале яра экономически, организационни, кхетама, правови хьакъехьа кхы тIа де дезараш вIаштIехь а даькха кхоачашделга.

(ТАСС).

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах бола

ХОАМ

1987 шера 19 апреле Назрановски района № 107 йолча Барсукински хоржамий округе гIоллеи Наурски района № 122 йолча Николаевски хоржамий округе гIоллеи Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташ хержар.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташ хержаб:

Назрановски района № 107 йолча Барсукински хоржамий округе гIолла — **Бондарь Анатолий Петрович** — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома юрта боахамеи кхачан промышленностеи отдела заведующе заместитель;

Наурски района № 122 йолча Николаевски хоржамий округе гIолла — **Просвиров Анатолий Алексеевич** — КПСС Наурски райкома хьалхара секретарь.

21 июнь — ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ДИКАГIБАРИЙ ЦIЕРАШ ЙОАХ

Шоаш депутаталла кандидат оттавеш вола саг бIаргаго, вовза, цунца дагабала чIоагIа тIера хул харжархой. Иштта хила а доагIа из, хIана аьлча цунга гIолла бувзам лоаттабу цар Iаьдалца, цунга гIолла кхайкаю шоай уйлаш, хьадех шоашта ловра, эшар. Из дага долаш гулбелар укх деношка Назрановски района Барсуки яхача юрта баха нах а. Цар шоашта хьалхашка оттадаьдар ши декхар: цкъа-дале, районни Совета депутаталла кандидат оттаве; шолгIа-дале, цунга наказ дала, шоашта эшар дIахайта.

ВIашагIкхетар ше дIадоладеш Барсукински юртсовета председатела Албаков Ювсапа аьлар:

— Вай тахан гулденнад райсовета депутаталла кандидат оттаварах дош дувца. Цунна вай хьашташ довзарга да, цо вай уйлашка ла а дувгIаргда.

Школа хьехархочо Мальсагов Салмана лоацца дIадовзийтар райсовета депутаталла кандидат оттавеча Бондарь Анатолий Петровича вахар. Из ваьв 1941 шера Краснодарски края Староминская яхача станице. Армавирски механико - технологически техникум яьккхачул тIехьагIа цо болх бу Амурски области Белогорски горпищекомбината технолог волаш, тIаккха — ВЛКСМ горкома инструкторалла. Цул тIехьагIа эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавеча, шоай Староминскі райпищекомбината болхло хул цох, тIаккха мастер, техноурк. Цул тIехьагIа ВЛКСМ Староминскі райкома шоллагIа, тIаккха хьалхара секретарь хорж из.

1973 шера, Ростовски лакхера партийни школа яьккхачул тIехьагIа, вай республике болх бе хьожаву Анатолий Петрович. Цу шера КПСС Наурски райкома шоллагIа секретарь хорж из. ТIаккха 1978 шера КПСС Нохч-ГIалгIай обкома аппарате организационно - партийни балха инструктор, КПСС обкома сектора заведующи хул цох. 1982 шера денз КПСС обкома юртбоахамеи кхачан промышленностеи отдела заведующе заместитель волаш хьавоагIа Анатолий Петрович. ХIаьта 1985 шера заочно Горски юртбоахама институт а яьккхай цо.

Иштта цIена, сийрда, массе хана а къахьегамца, хьаькъалца бувзабенна а болаш никъ ба тешам беннача Анатолий Петровича хьабенар — аьлар юххера а С. Мальсагова. ТIаккха из райсовета депутата кандидаталла оттаве аьнна цо енна предложени дег тIара раьза болаш цхьатарра хьаллаьцар харжархоша.

Ше кандидат хержача массанена баркал а оалаш, къамаьл дир А. П. Бондара.

Наказех лаьца къамаьл доладелча, школа директора Л. Л. Даурбековас аьлар:

— Берригача харжархой, тхоай педколлектива, юрта цIерагIа цхьа наказ дир са. Из да — тха юрта цхьаькха цхьа юкъера школа хьалъяр. — Виъ эзар гаргга саг вахача юрта цхьа школа кIезига я. Кхаь сменах хул тха занятеш.

Тротуар йоацача наькъех, йоацача берий бешах, кхыча социально-культурни объектех а дийцар харжархоша.

Болхлочун уйлаш

НОВКЪАРЛЕ ЦА ЙОРЕ...

Со раьза йолаш дика дIайоьлльй карара пятилетка тха ферма коллективо. Масала, лурчагIа хинначул 142 килограмм дукхагIа шура яьккхар соахка тха доаркаша хIара кхоабача Iаттагара. ХIаьта кхаь доаркас Э. Магомадовас, Б. Дудурхановас, К. Дудурхановас кхо эзар килограммал дукхагIа яьккхар.

Кхы а дикагIа къахьегаш хьабоагIа уж укх шера. Март бутт чакхбоалаш хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура, соахка кхаь бетта хинначул 78 килограмм дукхагIа хилар. Цу гIулакхо таро елар пачхаьалкхенна шура дIаялара хьалхарча квартала план шиъ-ах бетта кхоачашъе а, хIаьта цхьоалагIа апрель хьатIакхоачаш цул совгIа кхы а 12 тонн дIаяла а.

Доаркашта юкъе яьржача яхье хьалха К. Гадиева я. Шура яккхара хьалхарча квартала план 217 процент кхоачашъяьй цо. Цхьабакъда, цун хьохкама тIехьакхуваш кхы а цхьатарра ялх доярка йоагIа хIанз.

Къахьегама, быта хьалаш тоадара тIехьарча хана совхоза кулгалхоша дукхагIа йоакхо ещ хиларо къаьстта а новкъостал ду тхона иштта овсере болх бе, толамаш деха.

Кхо шу хьалха хIинзара тха директор Султыгов Мухьмад совхоза кулгалде валалехьа, деррига балхаш кулгашца дора ферме. ХIаьта цу лоаццача юкъа дукха хувцамаш хиннад. Хьалха хиннача помещенешта реконструкци а яь доахан кхабара, царна хий моладара, чура кхо, нувхаш араяхара балхашта механизаци ярал совгIа, кхы а керда паргIатта корпус хьайир, цига а доахана Iунал деш дерригача балхашта механизаци а еш. Доахан механически деттара кийчо еш я хIинз.

Хьалха дIайха хий доацаш хало лоара доаркаша а скотникаша а. Из бахьан долаш божа беттара эша гIирс лерттIа кийчбе йиш хилацар. Цудухьа кхоачам боллаш цIена хилацар шура а. ХIанз ма эшша дIайха хий долаш деррига хувцаденнад. Пачхаьалкхенна дIалу еррига шура цIена я.

СалоIача хана сага мел эшар долаш йоккха, паргIата цIе уголок а я хIинз ферме. Чухьа массе хана йIайха я. КIаьдбелча, шоай болх баьбаьлча бIохьбала, салаIа цу чу гуллу хьайбаш леладераш. Иштача хана шоайла дагабуэл балха гIулакхий хьакъехьа.

Уж хувцамаш даьчул тIехьагIа балхацара бола безам дикка совбаьннаб наьха. Тайптайпарча къамех ба уж тхо долча: эрсий, нохчий, гIалгIай. Барт болаш, массе хана шоайла новкъостал де кийча болаш а ба.

Фермана аз кулгалду кхоалагIа шу да. Цу юкъа цкъа хиннадац къаман дош хьоадаь къовсам. Баьнна. Берригаче наьха цхьа уйла я — ферма болх тоабар, шура дукхагIа яккха йиш хулийта таронаш лахар.

КарагIдуалачунга хьежжа да алапеш а. — юкъера лаьрхIача ши бIаь сомага дIакхоачаш да уж, хIаьта кхо шу хьалха цунах ах а децар.

Шавцкии, Iаьржа - боархачен фух да хIанз тха ферме дола доахан. Хьалхарчар, дегIа онда дале а, шура кIезигагIа лу воккарел. Цудухьа тIехьагIа деррига хIана дац, аьнна доахан Iаьржа - боархача фух хургдолаш вIаштIехьдаккха лаьрхIад оаха. Дагалаьцар лерргIа чакхдоакхаш да хIанз. ДукхагIа шура луча тхоай доахах хьахинна Iаьсий хьалкхедеш да. Ер шу чакхдоалаши тIадоагIар долалуши царца хувцаргдолаш да шавцки фух дараш. Иштта интенсификаци е перхI тхоай производствана.

Тха боахаме леладеш 1500 гаргга бежан, района йолчарех 70 процент хьакхарч, эзар жа да.

Низ дIа мел кхоачар ду совхоза кулгалхоша ферма тоъал тайп-тайпарча доакъарашца Iалашъе гIерташ. Цхьабакъда, лерхIар чакхдаккха карагIдалац массе хана, керттерча даькъе лакхехьа латтача организацей кулгалхоша новкъарло еш.

Масала, план йоаццаше а соахка пхи бIаь тонн ялат дIаделар совхозо пачхаьалкхенна. Цул тIехьагIа, дIа ца долча ца доалийташ, кхы а йиъ бIаь тонн ялат дIадихьар тхогара. Из бахьан долаш хьайбаш Iангара дахара тоъал концентрированни доакъар доацаш дисар.

ХIанз даггар дахкаш латт тха доахан. ДIа мел лу доакъар дуъ. Кхабарга хьежжа я луш йола шура а. ХIаьта бахкачул тIехьагIа юххьанца биззал цунна доакъар а телаш, дукхагIа шура тергйолаш етт кийч ца бича тIехьагIа, цкъадале, кIезига шура а тергья цо, шозлагIа-дале, ханал хьалха лакъарг а ба.

ХIанз тоъал доакъар доацандаь, иштта из гIулакх нийсдала тарлу тха ферме а.

Кхы а цхьа хIама да. Соахка оаха дIаденнача ялата хIара килограммах 6—9 кепиг делар тхона, хIаьта хIанз кхычахьара концентрированни доакъар ийдеш 20—27 кепиг тела дезаш да. Ялат дита хиннадалере, шура яккхара дIадодар а кхозза хIана дац, аьнна кIезигагIа хургдар. Тхона а кхыметтел гуш долча цунах ховш бац-теш района а республика Госагропрома а кулгалхой?

Иштача кхоачамбоацараша новкъарле ца йоре, балхацара тха безам боха ца боре, шеко а йоацаш дукхагIа хургьяр оаха йоаккха шура. Цул совгIа, пайда бе а йиш хургьяр тха.

Пачхаьалкхенна шура дIаялара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе социалистически декхар тIаийцад тха коллективо. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдергхиларах са шеко а яц. ХIана аьлча, соахкеи укх шера хьалхарча кварталеи хиннар вIашагIтехача, йоагIачул хIанзле 27 тонн дукхагIа шура дIаенний оаха пачхаьалкхенна.

Ш. ИСАЕВА,
Малгобекски района «Кавказ» совхоза ферма бригадир.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

АргIанарча заседане Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета президиум тIахьожама порядкагIа хьежар «ДIахо потребительски кооперации дегIайоалаярахи, шийтталагIча пятилетка бахача нахагара юрта боахама продукташ ийяра даькъе беш бола болх тоабарахи, хIаьта иштта юрта боахама продукташ йохкара кооперативни торговли дегIайоалаярахи» бола КПСС обкома бюро, НГIАССР Министрий Советеи респотребсоюзеи соцам кхоачашбеш дечох долча дешага. Президиумо кхоачамбоацаш лаьрхIар юрта боахама продукташ эцилга а йохкилга а вIаштIехьдаккхара респотребсоюза кулгалхоша (Х. М. Гуржихановеи Р. А. Дадаевеи беш бола болх. 1986 шера кхоачашъянзар бахача нахагара дулх, бокъабаь сомаш, модз эцара задани. Кхоачамболаш вIаштIехьдаьккхадацар хьалха хьадоала баьцадаараш, хIаьта иштта бешамаш лелаеча товарищесташка хьалкхеяь продукци эцилга, из бахьан долаш хьалха хьайоала продукци дукхагIъяр республикера кхычахьа дIайихьар. БоагIача боараме хьажац гражданий шоай доалахьарча коашка долчунга а шоашта совйола юрта боахама продукташ йохкаргйолаш царца договораш увттадарга а.

Потребкоопераце системе, цун заготовительни организацешка во вIаштIехьъяьккхай чIоаггIа эшаш йола товарий встречни торговли, бахача нахаца расчеташ яра къеетадеча кредитех лаьрххIача тайпара пайда эцарах йола директивни указанеш гIожа телхаю. Заготовкай материально - технически база дукхача даькъе нормативни дIадехараша ма яххара яц, из бахьан долаш юрта боахама продукци талхаш моттигаш хул.

Колхозни рынкашка ледара дегIайоагIа юрта боахама продукташ йохкара кооперативни торговли, лоадаме яц цу рынкашкарча маьхий боарама цо еш йола влияни. Колхозни рынкашкара кооперативни торговле удельни дозал 1986 шера 13 процент мара хилалзар. Бахача наха хьалхашка хьоча продукце ассортиментни дикали, хIаьта иштта гIулакх дара культура а лоха я, дIадаьккхадац торговле правилаш телхаелга. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета президиумо респотребсоюза правленегара хьадийхар кхоачамбоацараш дIадоахилга, юртбоахама продукци эцара боарамаш лакхдара, кооперативни торговли дегIайоалаяра, бахача наьха хьашташ кхы а диззагIа кхоачашдара потребительски кооперацe организацейи предприятейи болх тоабелга.

Заседане дийцар республика жилищно - коммунальни боахама предприятеш 1987 — 1988 шерашкарча гуйранга Iанга кийчъярах дола дош. НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министра У. А. Арснукаева, Грозненски горисполкома председателя заместителя А. Н. Зубкова, цхьайолча объединеней, предприятейи ведомствайи кулгалхоша даьча хоамашка ла а дийгIа, Министрий Совета президиумо белгалдаьккхар дIадахача Iанга кийчо еш цIенхаштара кхоачамбоацараш хилар, из бахьан долаш цхьайолча городашкеи райцентрашкеи, царца цхьана г. Грозне а гурахьа-Iай хала хьал этта хинна хилар. ДIадахача шерашка а санна, республика жилищно-коммунальни боахама цхьайолча предприятейи организацейи Iана хана кийчъялара болх ма боагIара хилалзар. Городийн райцентрийн вахара хьал Iалашдара ерригача системай болх соцаш моттигаш хилар, баха нах Iалашбанзар йIовхалца, газаца, дIайхача а молача а хица, электроэнергеца, иштта моттигаш хилар городской электротранспорта балха тIа а.

Республика жилищно-коммунальни боахам 1987 — 1988 шерашкарча гурахьа-Iай дика а ший ханнахьа а кийчбара дола гIулакхаш белгалдир Министрий Совета президиумо. НГIАССР жилищно - коммунальни боахама министерство (н. Арснукаев), горисполкомаш, райисполкомаш, «Чечингкоммунэнерго» объединени (н. Мизиев), «Чечингаз» объединени (н. Героев), «Грозэнерго» РЭУ (н. Янин) шоай балансе нах чубаха цIенош, инженерни сетеш, котельнеш йола кхыйола министерстваш, ведомстваши предприятеши декхарийла я гарггарча хана 1986 — 1987 шерашка йIовхал лоаттаьча ханарча итогашка хьажа, хинна кхоачамбоацараш теркал а даь, 1987 — 1988 шерашкарча Iанга кийчо яра деррига балхаш 1987 шера 1 октябрь тIакхоачаш чакхдоахаргдола хьадда гIулакхаш белгалдаха. Уж кхоачашдара хьадда а гIулакхацара а тIахьожам лоаттабелга Iалашде.

Халкъа депутатий городскойи районии исполкомаш декхарийла я шоай территоре тIа йолча предприятейи организацейи кулгалхошца цхьана 1987 — 1988 шерашкарча гурахьа-Iай болх бара жилищно - коммунальни боахам кийчбара деча балхашта уж организацеши юкъеозарах долча дешага хьажа.

Президиум хьежар балха боаца къахьегалургдола баха нах общественни производства сферана юкъеозара Ачхой-Мартановски райисполкомои НГIАССР моттигерча промышленноста министерстваси беча балха дешага. Белгалдаьккхад балха боаца нах кIезигагIа хилийтара беш бола болх кхоачамбоацаш хилар. Районе пхи эзарнел совгIа къахьегалургдола саг ва, хIаьта района предприятешка духхьал агропроме гIолла эш кхашка болх бергбола, баьцадаараш кхедергдола, бешамаш лелаергйола нах, трактористаш 750 саг.

ЦIагIа шерлуш яц дизза доацача дийнахьа, дизза доацача кIирагIа болх бара режим, индивидуальни къахьегалга.

Министрий Совета президиумо Ачхой - Мартана райисполкома председателга А. Х. Макаевга дIахайтар 1986 шера 3 июлера НГIАССР Министрий Совета соцам кхоачашбелга геттара во вIаштIехьдаьккха а из кхоачашбара тIехьа ца а тетташ гIулакхаш де дезаш хилар а.

Райисполком декхарийла я къахьегама ресурсашка, района предприятешка мукъа моттигаш хиларга, уж болх беш боацача бахача нахах хьалъязарга хадданза хьожаш хила. РАПО-ца, НГIАССР къахьегама хьакъехьарча Госкомитетаца цхьана Агропромышленни комплекса боахамашка уж кадраща хьалдиззалца болхлой бахийтара дош къоастаде. Болхлой организованни набора, бахача наха юкъе беча информационно-справочни балха дешашта дукхагIа теркам тIаахийта.

Президиума заседане ира дийцар Нохч - ГIалгIай АССР-е нах чубаха цIеноши социально - культурни лаьрхIа объекташ болх бара хьаэца оттаяь порядок цIенхаштта телхаеш хиларах дола дош. Белгалдаьккхар, республика подрядни гIишлош еча - монтажни организацешта, заказчикаша — застройщикаша, промышленни объединенеши ведомствашеи, предприятеша, колхозашеи совхозашеи ледара вIаштIехьбоакх КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа гIишлош яра дикал лакхъяра бола шоай болх.

Нах чубаха цIенош, соцкультбыта объекташ дизза цхьадола хIамаш долаши балхаш дика кхоачашдензеи, хьатIаеча помещенешта, лифташта монтаж еча балхаш чакхдаханза, отделочни балхаш даьдаланзеи территореш тоаянзеи долаш эксплуатаце дIалуш моттигаш. Пачхаьалкхен комиссеша цхьайолча моттигашка эксплуатаце хьайю иштта йола объекташ, хIаьта райисполкомашеи горисполкомашеи доагIаш дола принципиальни хIама дац цу гIулакхий хьакъехьа.

ГIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управленеи «Чечингагропромстрой» объединенеи цхьайолча подразделеней кулгалхоша доагIаш дола эффективни гIулакхаш дац гIишлош еча йоагIаш йола порядок оттаяра, уж болхлой кадращеи материально-технически ресурсащеи Iалашъяра, цIеношка нах бахаран соцкультбыта объекташ ритмични болх бе йолаялийтарай эша хьалаш хьахилийтара, цо доккха зе ду гIишлонмонтажни балхаш дика дара. 1986 шера республике жилищно - граждански лаьрхIа йолча объектех IV квартале штурмовщина хьале яхаш мара эксплуатаце дIаяланзар.

Министрий Совета президиумо гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене, «Чечингушстройматериалы» объединене, «Чечингпотребсоюза», НГIАССР Министрий Советерча УКС-а, халкъа депутатий Грозненски горисполкомерча, городскойи районии исполкомашкарча УКС-а кулгалхошкара хьадийхар гIишлошъеча - монтажни балхий дикал лакхъергйола деррига балхаш йистедаьха объекташ эксплуатаце дIалургйола бокъонца гIулакхаш делга. Жилищно-граждански гIишлош хьалъе йолаяра планировани гIишлош еча ритмичность хургйолаш а объекташ планагIа эксплуатаце дIалургйолаш а вIаштIехьъяккха.

Нах чубаха цIеноши соцкультбыта кхыйола объекташи хьалъяра технически а авторски а надзора лоархIами бехктокхами лакхбе.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета президиума заседане хьежар кхы цхьадолча дешашка а.

ПЕРЕСТРОЙКАГАХЬА БУКЪ БЕРЗАБАЬ

ХЬАДЕЧУН БАЛА БОАЦАШ

Сунженски района «Победа» яхача колхоза хьайбаш леладераша де лерхIаш дола балхаш дувцаш яр «ХIаране ший декхар кхоачашдича...» аьнна цIи а йолаш укх шера 3-ча марта. «Сердало» кепатеха материал.

Цул тIехьагIа дикка ха яьннай, Фу деш ба карарча шерара планаши тIанийца декхараши кхоачашдара? ХIама деш бий эргалонащ яра?

Колхоза хьайбаш леладерашта гаьно тIехйоалаш санна хет перестройка. Хувцалуш, эргадоалаш хIама дац укхаза. Во лел гIулакхаш. Планах 360 тонн йолча, 284 тонн мара шура дIаялланзар укх шера хьалхарча квартале, хIаьта дулх дIадалара ах план мара кхоачашъянзар. ХIанз дийнахьеи буси хIара кхоабача Iаттагара йсаккха шура юкъера лаьрхIача 4,4 килограммага мара дIакхачац. Соахка укх хана яьхачул 2,5 килограмм кIезигагIа я из.

Ферма кулгалхоща, мугIаререча хьайбаш леладеращца дийцача гучадьлар цу кхоачамбоацарий керттера бахьанаш.

Ткъо шу совгIа ха йолаш а бруцеллез, туберкулез яха лазараш долаш а да цу фермера ахенел дукхагIа дола доахан. Иштта из доллаше а Iул тоадара хьадеш хIама дац, кхычахьара кердача фух дола шинараш доаладаргда сатувсаш багIа колхоза кулгалхой а специалисташ а. Цу гIулакха оарцагIйоалаш РАПО а яц.

ХIара шера бахача нахагара доахан хьанйду колхозо. Цхьабакъда, кIала долчарел а вогIа хул уж.

Юкъ-юкъе хий доацаш юс ферма, доахан бIеха да, доггIача тайпара Iунал дац. Во я хьайбаш леладерашта юкъе къахьегама дисциплина. ХIара дийнахьа дукха хул балха тIехьабусараш.

ХIара доярка пхи бIаь килограмм коача доакъар чудодаш бешка я. Баьций хьоарах яь гранулаш, цхьацца минеральни хьаьна хIамаш а техе, худара хьисапе муж бора. Гуйрана доахан чуоттадаьча хана йиза хулар уж. ХIанз яьсса я. ДукхагIа хина таралест колхоза цехе хьабеш бола барда а: дIатоха комбикорм, кхыдола доакъар дац. Хьайбаш чусоцадаьча хана хIара Iатта лаьрхIа цхьацца килограмм гранулаш телаш хиннаяле, хIанз 600 грамм мара дац. Уж дукхагIа яраш кагаш я. Цудухьа лоха я шурий хьоанал а. Хила езар 3,6 процент йолча, 3,3 процент гаргга мара яц из.

Иштта а ца тоъа доакъар лечкъадеш моттигаш а нийслу колхозе.

Халкъа тIахьожама группа я колхоза правлене а ферме а. Цхьабакъда, колхоза рузкъана тIакхувдараш лувцара а совцабара а лоадама деш хIама дац. ЛерхIар халкъа тIахьожамхоша чакхдоакхаш даларе, милице болхлошка а ца кхоачийташ, къоалаш дераш шоаш совцабаь дукха ха хургьяр.

Болх тоабара тIаерзаяь лелаеш яц цу ферме социалистически яхь а. Укх шера тIанийцача шоай декхарех хIама ховш бац дукхагIбола хьайбаш леладераш.

Масала, шоайла яхь лелаеча хIара шин доаркас тIаийца социалистически декхараш дIаяздаь бланкаш я цIеча уголока пена тIа хьалъухкаш, Цар хьахьокх, ферма берригана дояркаша цхьатарра декхар тIанийцалга — хIара кхоабача Iаттагара шера 2400 килограмм шура яккха. Гуш да декхараш тIаэцара хьакъехьа, дояркашца дагабаьнна хиннабоацилга. Из даь даларе тайптайпара хургдар цар тIаийца декхараш а. ХIана аьлча, луча шурийга диллача цхьатарра дац дояркаша леладу доахан, цхьатарра яц балха опыт а. Уж хьалаш теркалдаьдац. Масала, опыт йоккхагIа а доахан динагIа а хиларах Нальгиева Фатимас дIабахача кхаь бетта хIара кхоабача Iаттагара пхеза хIана яц, аьнна дукхагIа шура яьккхар, леладу доахан къаьна, во долча, болх бу шоллагIа шу мара доацача къонача Хаяури Раяс яьккхачул.

Лоацца аьлча, формализм мара хIама дац, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара цига леладеш дар.

Хьайбаш леладерашта салаIара хьакъоастаяьча помещенех цIе уголок я алар эхь да. Уйнаш дохкаденна дукхача моттигашка чухчиттад. ДIаьха тиша истол латт юкъе. Иштта тиша да гIандаш а. Телевизорах е радиоприемникех дувцилга а дац. Уж цIакхха хиннаяц цу чу. Газетий подпискаш мара, салоIача хана наха эшачох цхьаккха а хIама дац.

Колхоза кулгалхоша, специалисташа ферма декурство лелаяра оттаяь график я. Цхьабакъда, цунна юкъе боагIараш, аргIа тIакхаьчача а наггахьа мара хилац цига беча балха тIахьожам лоаттабеш. Баьхкача а гуча а баьле дIаболх, диззача дийнахьа цига хила беззаше а.

Пачхаьалкхенга шура дулх дохкара карарча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш кхоачашъе декхар тIанийцад ферма коллективо. Цхьабакъда, лоаццача хана цигара болх тоа ца бой, цунах гIулакх хургдоацилга хIанзза а гуш да.

М. ХАМАТХАНОВ.

Грознерча чхьагIара-конъячни комбинате Мусаев Исроапала къахьега ткъаьн бархIлагIа шу да. Слесарь-наладчик ва из, токара, слесара - фрезеровщика говзалех болх бе ховш а ва.

Эггара чоалханегIа йола лини — комсий сон йоакхар я цо доал дер. Мусаева ханнахьа кулг тохаш хиларца нагахьа моттиг хилац из сеца латташ.

ЧоалханегIа дола балхаш массаз кхоачащделга цунна тIадулл цеха кулгалхоша. Хов царна къахьегама ветерана хан дий ца къовсаш кхоачамбоацар дIадоакхаргдолга.

Мусаева хьаьнала къахьегам белгалдаьккхаб «За доблестный труд» яхача медалаца.

СУРТА ТIА: И. Мусаев, болх беш воалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

АГРАРНИ ЦЕХ ВIАШАГIЪЕЛЛАЙ

ИНТЕРВЬЮ

Соахка 3 июле арадаьннача газета «Моттийта» яхача материала тIа Назрановски района совхоз - техникумо кхашка подряд юкъеяккхара гIулакх моттийтара мара леладац, подрядни звенош а вIашагIъехкаяц, яхаш, хоам бора.

Кхииттадий-теш диренце лергах газета дош, хиннайий-хьогI эргало?

— Дагадаьннад тхо цу хьакъахьа дийцад оаха из дош, уйла яьй, — аьлар совхоз-техникума директора Полонкоев Бахьаудина. Дукха формализм яр хьайбаш леладеча а лаьтташ леладеча а тха боахаме хиннар. ХIанз цIенхаштта цу гIулакхага хьожаш да тхо. Ферме а бригаде а йоагIача тайпара подряд юкъеяьккхай оаха.

Бакълув кулгалхо. Подряде яьккха ферма хIанз районе хьалхара моттиг а йоаккхаш болх беш я.

Бригада — цеховой система тIа яьккхай. ХIанз подрядни аграрни цех оал цох.

Со хилар укх деношка цу аграрни цеха кхашка.

...ДIа-хьа мел хьежача, деха а сехьа а сегача цIерах уха кIураш мо кIай домилгаш гIетт кхашка. Цхьабола механизатораш коартолаш дIаювш ба, шоллагIбараш хьажкIаш, шекара свеклаш, генараш дIаде деза лаьтташ кийчдеш ба. Кхайна йистте, деррига деш дола балхаш шийна гургдолаш айеннача моттиге автомашина кузовчу латт цхьа саг. Из вар аграрни цеха начальник Даурбеков Уматгири.

— Кхай зем боакихаш хургва хьо? — хетт аз цунга, салам а денна.

Велавелар Уматгири:

— ХIанз кхыча тайпара мегаргдоацача даьннад тха гIулакх. — Хьона ма моттлахьа, хьалха санна, балха тIера вувлар малав со хьеж, аьнна. Из лазар тхона юкъера дIадаьлар укх шера денз. ХIара саг ший балхах дог лазаш, тешаме болх беш ва ше дIахьожаваьчча. Со-м хIама эшаш агрегат соций хьежаш латтар, — аьлар цо.

— БIаьсти укх шера шуга «ладувгIаш» мича хиннай. Фу кхоачашде вIаштIехьдаьннад шун наггахьа мара гуча ца дувлача лоацача бIаьстан деношка?

— Шин дийнахьа ерригача тхоай 54 гектар хулача участка тIа вIашагIъэбаь кени горохи дIайийна даьлар тхо цхьан агрегатаца. Кхаь дийнахьа 600 гектар ка болча ялатий кхаш тIа удобренеш тесса даьлар, хьажкIаш, кхыйола тIехьа кхув культураш дIае мел езача лаьтташка тIоадал дIакъайла даьлар. Дукха балхаш даьд оаха-м. Нагахьа санна дIадахача шера бIаьстанга диллача шозза сихагIа балхаш ду оаха тхоай кхашка хIара денна.

— ХIанад из, сенца ювзаенна я шун укх шерара къахьегамцара сутарал?

— Деррига совхоз-техникума 2039 гектар хула лаьтта тха, 22 сага тешамах хургдолчча тайпара система юкъе яккхар да. Укх шера эггара хьалха бокъонца йолча подрядах вIашагIъеллай тха комплексни отряд. Доал тхога хьаденнад. Тхона эшар Iалашдеш мара тхона команда телаш саг вац «лакхерча хьакимех». Цу гIулакхо тха дог а айдаьд, балхацара безам а совбаькхаб.

— ХьалхагIа дукха ма дарий шо, хIанз 22 саг мара хIана вац?

— Кхы эшаш бац. Балха тIакхувш мел воацар, тха юкъарча гIуланхагахьа букъ берзабе мел Iемар дIакъоаставаьв оаха тхоаех. Кхоъ трактор латт тха лота а яь кхай тIа яхийта йиш йолаш. Уж латтац механизатораш -ца тоъаш. Нагахьа санна кхай тIа цаI йохе-цун когаметта балха юкъе яккха аьнна кийчъяь латт. Хьалха мишта хулар? Кхай тIа еха латтащ ши-кхо ди доаккхар трактора. Ха дIайодар. Тракторист а Iаяха сагота хилацар оарцагIвала. Хьожаргда тхо, нагахьа санна хIанз лелаш йола тхоай ерригаш а трактораш гуйре чакхъяллалца хIанз мо дика леле, царех шиъ, кхыча боахамашка дIа а ехна, цаI мара ютаргьяц оаха.

— Совлена лелаю техника а Iаткъаш я-кх тIакка шун отряда экономика?

— Я. Цо-м дукха зе ду. Цудухьа оаха хьалха санна бIаргаш а дувшадийя хьаэцац хIанз тхоашта «хьахьожаь» селлка, культиватор, комбайн, трактор, кхыйола техника.

— ХIанз подряда наькъ тIа даьлча шоай балхаш мишта вIаштIехьдоах оаш?

— ХьалхагIа хIара звенос ши-ший балхаш къаьсткъаьста дора. Цхьабараш тIехьабусар, шоллагIбараш хьалха бувлар. ТIехьабисачарна гIо де дезаш хулар кхыча звеношкара нахи техникеи оарцагI а йоахаш. Лоацца, аьлча хьалха хиннача ден тIа дIатIайодар звеной подряд. ХIанз тха дац хьан сан яха лаьтташ, техника. Цхьа да, цхьа лаьтта. Берригa низ дIатIа а бахийте хьабу оаха моллагIа бола болх. Хьалха кхоъ-диъ ди даккха дезаш хинна болх оаха массане а цхьан дийнахьа, е ах дийнахьа чакхбоакх. Ах ди мара дийзанзар тхона, масала, 30 гектара тIа фуна лаьрхIа кен дIабе. Кхаь дийнахьа дIайийна яьлар 20 гектар картолаш.

— Социалистически декхараш а ма хургдий шун?

— Цу гIулакха а ший тайпара эргало юкъейихьай оаха. Тхоайла дагадаьлар тхо цу хьакъехьа. Тхона дагадоагIа: массехказа наьхата тIа дисад уж декхараш, Шу чакхдаьлча а царгахьа дIахьожаш саг хилацар. Укх шерара тха декхар ший тайпара да — лаьтто дала низ бола рузкъа цунгара хьаэцаргдолаш къахьега. Гуйрано хьахьокхаргда тха дош мел чIоагIа да. Шийна дIатIадилла декхар цIенагIа чакхдаккхар, новкъосташта хьалхашка корта Iочубахийта безаш дола хIама ца дар, юкъарча кассера шийна доагIар дукхагIа хилийтар, отряда сий лакха лоаттадар. Из да тха социалистически декхар. Планашка диллача — договор ма йий тха совхоза администрацеца. Уж оаха дукха тIехкхоачаш а ергья.

— ТIаккха хьайбай боахама фу гIо дергда оаш?

— Из декхар а оаха тхоай отряда хьатIайийцад. Цунна мел эша доакъар Iалашдергда оаха. Люцерна, кхыча баьций лаьтташ (324 гектар) дика Iунал деш леладу. 70 гектара тIа доакъара свеклаш кхеергья, шортта хьажкIий силос чуйолларгья, ча, гIадамаш, кхыдола доакъар Iалашдергда.

— ХIанзалца вай къамьал деш дика-во ва аьнна цхьан механизатора цIи яьккхаяц вай. Боацалга да из?

— Яккха йиш йий из, царех хIаравар ший коа-карта мо балхах дог лазаш къахьегаш воаллаш хилча? Йоаккхе, цу 22-пе цIи яккха езаргъя са, — аьлар Уматгире юххера а.

ДIаяздаьр
М. ЗАНГИЕВ,
тха соб. корр.

Молдавски ССР. Диъ шу хьалха яйгача промышленноста Институт а яьккха «Стяуа рошие» яхача производственни трикотажни объединене балха ера Романюк Вера. Сменни мастера чоалханера болх цун бокъонца йола экзамен хилар. ХIаьта участка кердача начальника кандидатура лохача хана объединене администраценеи парткомаи хийттар цхьатарра дар—цига из оттаелга.

Цо дIадоладарах предприяте специалисташа участке хьайир балха тIа аьттув болаши пайданеи приспособленеш. Участка балха массе а миIинге дIакхоач из, болхлой къахьегама хьалашка хьож. продукце дикал лакхъяра торонаш лех. ХIаьта дIадахача къахьегама шера, цун кердача балха хьалхарча шера итогаш йича, из чIоагIа гIадъяхар: пачхаьалкхен план 135 процент кхоачашъяьй цун участкерча кхалнаха. Цар кхоьлча материалах хьае йиш я кхы а ши эзар гаргга трикотажни хIама.

Объединене общежите вIашагIъеллай «Хозяюшка» яха клуб. Мукъа ха йолча хана укхаза новкъосташца вIашагIкхет чай мала, дийшача книжках, кердача фильмах, спектаклах хетар дувца, вIаший ювц кулинарни говзала къайленаш. Хоза хет Iайха хьаь торт новкъосташта луш хилча.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): контролер Н. Влашицкая, участка начальник В. Романюк, бригадир Е. Бощняг.

М. ПОТЫРНИКЕ,
А. ЩУКИНА сурт.

Оаха яздаьчун лерагIа

«ТЕССА ДИТА ГIУЛАКХ»

Иштта цIи йолаш яр январь бетта тха газета тIа араяьнна материал. Цу тIа дувцар къахьегама ресурсех пайда эцара гIулакх Сунженски районе тесса диталга, лерттIа из болх ца лелабелга.

Халкъа депутатий Сунженски районни Совета исполнительни комитета председатела В. Целовальникова хоам баьб редакцега:

«...Иоалаяь факташ нийса хиннай. 1986 шера районе къахьегама ресурсех пайда эцача балха тIа цхьацца кхоачамбоацараш юкъе denад. Лакха я балха боацача наьха процент. Из хул районерча цхьайолча предприятешка къахьегама хьалащ лоха хиларах, балха ха дукха йоаеш а кадраш каст-каста хувцалуш а хиларах.

1987 шера къахьегама отдело а юрта Советаша а болх тоабеш латт. Соахка 316 саг общественни къахьегама юкъеэза вале, укх шера шин бетта 120 саг эзав.

Хьелларгйолаш я Орджоникидзевски станице трикотажни цех. Цига балха дIанийслургва 50 саг. ВIаштIехьйоахаш латт юртбоахама продукци кхееш йола дезала звеньяш. Иштта «Заветы «Ильича» а Ленина цIерагIа йолча а колхозашка общественни къахьегама юкъеозаргва 134 саг. (Договораш язъяьй тхьамкхеде 25 сагаца, коартол — 45 сагаца, баьцадаараш — 64 сагаца).

90 процента вIаштIехьяьннай «Асса» яхача санаторе штат. Цига кхы а 17 медицински болхло эшаш ва.

Апрель бетта хьелларгйолаш я: Краснооктябрьски — КПП, бани, Галашка — парикмахерски, фотоателье.

Райисполком а РайОНО а хьожаш я районерча школашка къахьегама ориентацех бола болх мишта лелабу. Цу хьакъехьа дош райисполкома заседане дувцаргда...»

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ—ЛЕРХIАЧУНГА

1987 шера I квартале вежарашха йолча автономни Къулбаседа-Кавказа республикашта юкъе хиннача социалистически яхьа итогаш

КПСС XXVII съезда, парте ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенешка хьежжа вежарашха йолча республикай къахьегамхоша шоай хьинарерча къахьегамца экономически потенциал кхы дIахо дегIакхувлара Iалашо яьй, перестройка яра хьакъехьа балхаш даьд.

Халкъа боахама доакъашка дикагIча оагIорахьа хувцамаш хулаш латт, практике шеррагIа юкъекхувл доалдара, управлени яра керда методаш, къахьегама дисциплина чIоагIъю, кадрай бехктокхам лакхбу. Из дерригa а къахьегама коллективий творчески хьинарах, автономни республикай экономика дегIаахар сихдеча практически гIулакхашца шоай дакъа юкъедахьа гIертарах хьахиннар да.

Цунца цхьана квартала итогаша хьахьокх перестройка ярах бола болх массанахьа а хана лоIамга хьежжа ца беш хилар. Халкъа боахама цхьайолча участкашка овлангара процессаш хьалхьоа а ца еш из чIоагIа мела чакхбаьннаб. Производства болх ритмично дIа ца бодаш йола моттигаш яр, продукце номенклатурей, дикалей, договорех поставкаш ярей планаш кхоачашъеча цIенхаштта дола кхоачамбоацараш дар. ГIишлон объекташ шоай ханна хьалъяра а концентрацена а Iалашо йинзар. Биззача боараме пайда ийбац производства резервех, материальни ресурсаш хьурмат а доацаш йоайора, йоагIачул тIех дIаухийтар. Бахача наха эша товараш арахецилгей царна гIулакхаш делгей биззача боараме кхоачашдацар.

Заводашка, фабрикашка, колхозашка, совхозашка, халкъа боахама кхыча доакъой производственни коллективашка КПСС ЦК Кхайкарала жоп луш шерра социалистически яхь йоаржаеш латт Сийлахьча Октябра 70 шу дизара ма боагIа накъабахара духьа.

Ха дIа ца яхийтар, дIахьалхашка ахара болама темпаш дегIаккхувлар, болх юкъагIбувлилга дIадаккхар — из да тахан хIара производственни коллектива, хIара къахьегамхочун керттера декхар.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1987 шера цхьоалагIча квартале вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхоша продукци, изделей дукхагIдола тайпаш маьхалдахара боарама план кхоачашъяьй. Планал тIех маьхалъяьиххай 35 миллион сома маьха продукци, цу гIулакха эггара дукхагIа дакъа юкъедихьад Дагестански АССР-а индустре болхлоша.

Вежарашха йолча автономни республикашка кIезига яц шийтталагIча пятилетка хьалхарча деношка денз лерагIа болх беш, производственни программа тIеххоачашъеш, продукцена поставкаш ярах дола шоай декхараш сийленца кхоачащдеш, производства боарам дегIакхувла нарагIдувлаш, продукце дикал лакхъеш йола хьалха латта коллективащ. Цу коллективаша къамаьлаца а доацаш гIулакхаща кхоачашъю балха перестройка ярах йола мероприятеш.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдьттахоша цхьоалагIча квартале планал тIех Даьхенна 30 азар тонн мехкдьттей 39 миллион кубически метр гази дIаелар.

Дагестански, Черсий-Балкхарой, Къулбаседа-ХIирий АССР индустре болхлой планал тIех дикка дукха металл, электроэнерги, машинаш, халкъа боахаме эша товараш дар.

Продукци дукхагIа арахецара тIехьа яьржача социалистически яхье эггара лакхагIа толамаш даьхад Дагестански АССР-а промышленни коллективаша — промышленни продукци арахецара боарам 1986 шера цхьоалагIча кварталаца ниийсбича 10 процент дегIабенаб.

Iилма - технически прогресс юкъекхувлара, болх беш йолча предприятеш, цехаш эггахяара, реконструкци яра, къахьегам кердабаккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, бехктокхам лакхбара хьакъехьа де дезараш кхоачаш а деш автономни республика болхлоша цхьоалагIча квартале къахьегама овсарле дегIакхувлара план тIехкхоачашъяьй. Цун чотагIа 70 процентагара 90 процентага кхаччалца продукци тIакхийтай.

Дукхача производственни коллективашка еррига тIакхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа хьаяьй. Вай республикера цу тайпарча предприятех я: «Автоспецоборудование» яха опытно - экспериментальни завод, Электромеханически завод, Гудермесски медицински инструментий завод, иштта кхыяраш.

Цунца цхьана цхьайолча предприятешка тIатеIIа, ритмично болх баьбац. Планех а тIаийцача декхарех а лоархIа ца ещ тIехьаюсаш йола предприятеш кIезига яц, цар халкъа боахама миллионаш сомий маьха тайп-тайпара продукци дIаеннаяц.

БIарчча хьаийцача автономни республикай производственни коллективаша продукци маьхалъяккхара планаш кхоачашъяьяц, цунца поставкаш яра декхараш а лоархIаш. Цул совгIа цу даькъе дикагIча оагIорахьа хувцамаш хургда аьнна хIама дац, хIаьта из ма бий производственни коллективай болх хьахьонкащ бола керттера хьокхам.

Заводашка, фабрикашка арахецача продукце дикал тоаяра хьакъехьа де дезараш ду. Цу гIулакха цхьайолча предприятешка продукцена госприемка юкъейоалаяьй. Цхьабакъда продукце дукхагIдолча тайпай, эггара хьалха халкъа боахаме эшача товарий дикал хIанз а лохерча боараме я.

Маькхабулочни, шурай, колбасни изделеш, хIаьта иштта промышленни товараш — ноги гIирс, бараьа, трикотажни изделеш во хьаь хиларах раьза боацащ нахагара жалобаш ух.

ЦхьоалагIча квартала итогаша хьахьокх дукхагIйолча предприятешка продукце дика дукхагIдола дакъа хьалха санна бетта тIехьарча деношка арахецаш хилар, вешта аьлча штурмовщина юкъера дIаяьннаяц, хIаьта цо продукце дикал лохъю, материальни, доагора - энергетически, кхыча ресурсех боагIача тайпара пайда эцийтац, хIанз а тIехьа продукцега дIадодар лакха да, хIаьта из бахьан долаш производства рентабельность лоха я.

1987 шера цхьоалагIча квартала план промышленносто кхоачашъяр:

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяр	101,2	101,8	100,2	105,1
Соахкарча укх хана хинначунца ниийсъйича промышленни продукци арахецара боарам	99,9	106,2	102,9	109,8
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	101,8	101,8	99,5	103,5
Соахка укх хана хинначунца ниийсйича къахьегама овсарле лакхъяр.	99,4	104,8	102,2	106,0
Поставкаш яра декхараш а лоархIаш продукци маьхалъяккхара боарама план кхоачашъяр	97,2	98,8	97,7	97,0
Промышленни предприятеш	137	146	127	204
Царех поставкаш яр а дIа лоархIаш продукци маьхалъяккхара план кхоачаш ца ъяраш	21	19	16	26

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Вежарашха йолча автономни республикай агропромышленни секторе юртбоахама производство кхы дIахо дегIанхувлара, шерра интенсификаци яра де дезараш кхоачашду. Колхознии савхознии кхашка массови бIаьстен юв культураш дIаювш латт.

Хьайбаш леладеча фермай болхлоша шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера даьха толамаш чIоагIдеш хьайбащ Iангара дахара чоалханерча хьалага хьежа доацаш алсама хьайбащиара продукци яьнихай, Ерригача автономни республикашка дикка дукхагIа даьнихад дулх, фуаш, хIаьта уж дукхагIа хиннад керттерча даькъе хьайбай продуктивность лакхъяра чотагIа.

Цу дерригне а автономни республикай хьайбащ леладерашта таро , еннай 1987 шера цхьоалагIча квартале хьайбай еррига продукташ йохкара план кхоачашъе, доахан, коа тIара оалхазараш шура, фуаш дохкара боарам 1986 шера цхьоалагIча кварталаца ниийсбича лакх а беш. Колхозашка, совхозашка керда а йоахаш юкъекхувл къахьегама бригадни форма, доал дара расчет, юртбоахама производства экономика чIоагIъю.

Цунца цхьана автономни республикай агропромышленни комплексе дукха кхоачамбоацараш да. Цхьадолча боахамашка хьайбай продуктивность лоха я, къе доахан довш йола моттигаш ниислу, колхозий, совхозий дикка дукхагIдолча даькъо 1987 шера цхьоалагIча квартале хьайбай продукташ йохкара планаш кхоачашъяьяц.

Агропромышленни комплекса къахьегамхоша кхоачашъе езаш йоккхий планаш доккхий декхараш да.

Геттара лоацача хана бIаьстан юв культураш дIае, гуразьей бIаьстиии дIайинача культурашта лерттIа доал делга вIаштIехьдаккха, лакха хьувкъам хьалххебе, общественни хьайбашта эшаш долча доакъара запас хьае, шийтталагIча пятилетна шоллагIча шере юртбоахама продукци йохкара еррига планаш кхоачашъе еза, хIаьта цунца мехка кхачан программа кхоачашъеча шоай хьинаре дакъа юкъедахьа деза.

1987 шера цхьоалагIча квартале колхозашкеи совхозашкеи хьайбай продукци якхар: (процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка укх хана хиннача ниийсдича даькха дулх	106	137,0	118,4	106,6
Соахка укх хана яьккхачунца ниийсдича еррига яьккха шура	102	99,3	98,8	107
ХIара кхоабача Iаттагара яьккха шура — кг	496	643	600	400
Соахкарча укх ханаца ниийсдича котамашта тIехьара гулдаь фуаш	107	114	107,5	137,3

1987 шера цхьоалагIча квартале хьайбай продукци юйтъяра план кхоачашъяр: (процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Доахани коа тIара оалхазараш	116	129	123,9	132
Шура	106	106	102,7	109
Фуаш	102	112	119,2	139
Хьайбай продукци юйтъяра боарам соахка укх хана хинначунца ниийсбича:				
доахани коа тIара оалхазараш	104	130	113,5	111
Шура	101	102	104,0	107
Фуаш	100,6	107	100,6	142

Башха-дика производственникаш дукха ба ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводе. Цар цIераш йоахача хана предприяте кулгалхоша эггара хьалхарчарца хьоахаваш ва гIишлон-отделочни машиний цеха слесарь-сборщик Хамхоев Хьусен. Ше хьаеш йола продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ, хIара сменагIа нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цо. Цудухьа шийтталагIча пятилетка йолаелча денз графикал кхо бутт хьалха а ваьнна болх беш ва из.

СУРТА ТIА: слесарь-сборщик Хь. Хамхоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ткъаьи кхойтта шу даьннад Малхбузен электрически сете электрослесарь волаш Миронов Михаил Лукьяновича къахьега. Электроподстанцей технически оборудовани тоаеш ва из.

Коммунистически къахьегама ударник, 1940 шера денз КПСС член, кагирхой хьехамча, Миронов ерригача управлене лоархIаши сий деши саг ва.

Къахьегама ветерана сурт хьалтеха доалл «Грозэнерго» управлене сийлен Улга тIа.

Дукха да уж цун хьаьнала къахьегам белгалбоаккхаш тийнна совгIаташ. Бакъда, массе долча совгIател доккхагIа хет Михаил Лукьяновича ший ученикаш хиннача наха оалаш дола баркал.

СУРТА ТIА: М. Лукьянов болх беш воалл.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШЪЯР

Подрядни гIишлон организацей коллективаша шоай организацеш коллективни подрядагIа болх барга яхара, доал дара керда методаш юкъекхувлара де дезараш кхоачащдаьд. Ерригача гIишлон организацешка къахьегама дисциплина чIоагIъеш, кадрай бехктокхам лакхбеш латт, дукхагIа терко ю социально - культурни объекташ хьалъяра. 1987 шера цхьоалагIча квартале 1986 шера 1-ча кварталечул дукхагIа керттера фондаш балха юкъейоалаяьй, из хьокхам дикка дукхагIа дегIабенаб Къулбаседа-ХIирий, Нохч - ГIалгIай АССР.

ГIишлонхоша дика толамаш даьхад чуIе фусамаш хьалъеча. Укх шера цхьоалагIча квартале чуIе фусамаш хьалъяра план ерригача автономни республикашта тIехкхоачашъяьй, цунца 1986 шера 1-ча кварталечул дикка дукхагIа эксплуатаце цIеноош дIаденнад.

Болх беш йолча предприятешта реконструкци ечеи технически эргайоахачен дукхагIа пайда эц материальнии ахчани средствех. Вай республике цу гIулакха производственни гIишлош хьалъяра хьахьежаеча средствай юкъарча боарамах 42 процент капитальни вложенеш дIаяхийтай. Дикка дукха болх баьб машиностроени, мехкдаьтта чакхдоаха, иштта кхыдола доакъош технически эргадоахача.

Цунца цхьана гIишлон организацешка хIанз а тIехьа дIадаланза да цхьайола объекташ хьалъяь йисте а ялалехьа кхычахьа капитальни вложенеш дIа-юха хьежаелга, цу гIулакхо гIишлош хьалъяра нормативни ханаш телхаю. ХIанз а кхоачащдеча балхий дикал лоха я. Хозяйственни способаца кхоачащдеча балхий боарам геттара мела дегIаух. ГIишлонхоша кхоачашъе езараш йоккхий планаш я. Юбилейни шера дикка дукхагIа соцкультбыта объекташ, эггара хьалха наха чуIе фусамаш хьалъе еза, хьалъеча гIишлой дикал тоаяр хIара коллектива хIара дийнахьара йоахко хинна дIаотта деза.

1987 шера хьалхарча квартале капитальни гIишлош хьалъяра план кхоачашъяр (колхозаша яьраш а тIехьа дIалаьрхIача) (процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Керттера фондаш болх бе йолаялийтара план кхоачашъяр	85	100,4	103,7	93
Соахкарча укх ханаца ниисъйича керттера фондаш болх бе йолаялийтар (колхозаш а тIехьа дIалаьрхIача)	165	173,1	139,0	121,0
Наха чубаха цIеноош хьалдара план кхоачашъяр	112	109,6	104,2	123
Соахкарча укх ханаца ниисдича нах чубаха цIеноош хьаллар	158	3,8-зза	3-зза	2,7-зза
Капитальни вложеней лимитах пайда эцар	94	103,2	91,1	87
ГIишлон - монтажни лимитах пайда эцар	96	108,1	97,3	93

ТОРГОВЛИ

1987 шера цхьоалагIча квартале дIахо а балхаш даьд торговли дикагIа вIаштIехьъяккхара. Цхьайола кхачан продукташи промышленни товараши дохкалга дегIаденнад.

Нохч - ГIалгIай АССР — е 1987 шера цхьоалагIча квартале соахкарча цу периодаца ниисдича колбасни изделеш 4 процент дукхагIа ехнай, генарий даьтта — 15 процент, сом — 59 процент, алкогольни доаца малараш — 13 процент, алкогольни малараш дохкилга кхоалагIа дакъа гаргга кIезигденнад. ДикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад Дагестана, Къулбаседа - ХIирий, Черсий-Балкхаройчен хIамаш йохкача организацей балха тIа.

Цхьабакъда Къулбаседа Кавказа ерригача автономни республикаша 1987 шера цхьоалагIча квартале паччахьалкхени кооперативнии торговле розничин товарооборота план дукхагIча даькъе кхоачаш ца еш йнсай. Из паччахьалкхен торговлена доагIаш санна кооперативничунна а доагIа.

1987 шера цхьоалагIча квартале розничин товарооборота боарамаш соахкарча цу периодаца ниисдича дукха лакхденнадац.

Автономни республикай хIамаш йохкача организацей коллективаша кердача хьалашка мела перестройка ю шоай балха. Паччахьалкхен торговле мела юкъенхувл торговле прогрессивни формаш — ше шийна гIулакх дар.

Промышленни предприятеша дика доацача товаращца Iалашъю торговли, уж саго дIа ца а эцаш складашкеи базашкеи дадаш хул, хIаьта оптови звеной болхлоша дика доаца товараш арахецача промышленни предприятей кулгалхошкара доагIаш дар кхоачамболаш хьадехац. Торговле товараш доадеш а дохкадолийташ а йола моттигаш ниислу. Бахача наха гIулакх дара культура лоха я.

Юкъарча кхачан предприятешка хIанз а мела пайда ийбу шоай продукци арахецалга лакхдеча, цун ассортимент шеръеча йолаш йолча резервех.

Хьалха санна тоъаш дац наха хоатташ дола промышленнии кхачани товараш, уж базашкеи складашкеи кхоачам болаш доллаше.

Торговле болхлой лоархIамерча декхарех цаI цхьоалагIча квартале кхоачаш ца еш йиса планаш гаргарча хана кхоачашъяр. Ахкан замалахьа колхозни рынкащкеи ярмаркашкеи юртбоахама продукци йохкилга шерде деза, цу гIулакха колхозаши совхозаши юкъе а озаш.

1987 шера цхьоалагIча квартале товарооборота план кхоачашъяр: (процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхени кооперативнии торговле розничин товарооборота план кхоачашъяр	95,0	93,4	96,7	96,2
цу даькъе:				
паччахьалкхен торговле	96	92,6	98,1	97,0
потребкооперации	94	95,6	94,4	94,8
комиссиони торговле	103	91,7	98,6	81,7
ДIадахача шера укх ханаца ниисдича — дерригa а	100,5	98,5	101,4	101,5
цу даькъе:				
паччахьалкхен торговле	101,0	98,4	103,0	104,5
потребкооперации	99,7	98,5	98,8	97,0
комиссиони торговле	110	97,7	104,4	94,6
Общепита товарооборота план кхоачашъяр	100,0	100,0	99,2	100,2
Соахкарча хана хинначунца ниисдича	102	105,2	101,9	98,4

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАР

1987 шера цхьоалагIча квартале Къулбаседа-ХIирий, Нохч - ГIалгIай АССР быта служба болхлой бахача наха бытови гIулакх дара план кхоачаш ца а еш декхарийла бисаб. Юрташка бытови гIулакх дара боарама план Дагестански АССР быта служба болхлоша мара кхоачашъяьяц.

Цунца цхьана бахача наха бытови гIулакх дара боарам соахкарча периодаца ниисбича дикка дукхагIа дегIабенаб Нохч-ГIалгIай, Дагестански АССР. Юрташка цун дегIаахар хул Нохч-ГIалгIай АССР — 16 процент, Дагестански АССР — 14 процент.

Быта служба балха хьалха санна цIенхаштта дола кхоачамбоацараш да. Къахьегам вIаштIехьбаккхара, стимулировани яра бахача наха гIулакх делга лакхдара прогрессивни методаш мела юкъекхувл. Болх во барах, заказаш ханнахьа кхоачаш ца дарах бахача нахагара ухаш йола жалобаш хIанз а тIехьа кIезига яц.

Цхьайолча юрташкара нах бахача пункташка быта служба хIанз а эсала дегIаух, быта служба предприятешка кхоачамболаш лакха квалификаци йола надраш яц. Мела лел быта служба предприятеш хьалъяра гIулакх, цхьайолча моттигашка производственни низех во пайда ийбу.

1987 шера цхьоалагIча квартале наха бытови гIулакх дара план кхоачашъяр: (процентаща)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Бытови гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр — еррига а	99,0	98,9	101,3	101
ДIадахача шера цу хана хинначунца ниисдича — еррига а	111	104,8	102,3	113
Юрташка бытови гIулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр	99,6	99,9	99,0	103,0
ДIадахача шера цу хана хинначунца ниисдича	116	99,1	109,0	114

ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦИ МАЬХАЛЪЯККХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташ)

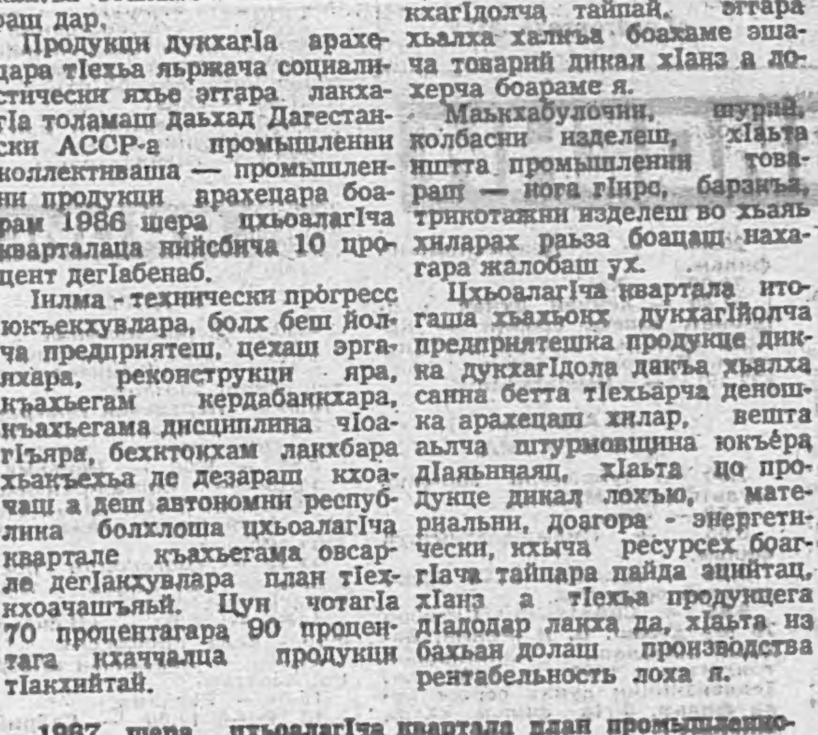

ШУРИИ ЗАГОТОВКАИ ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташ)

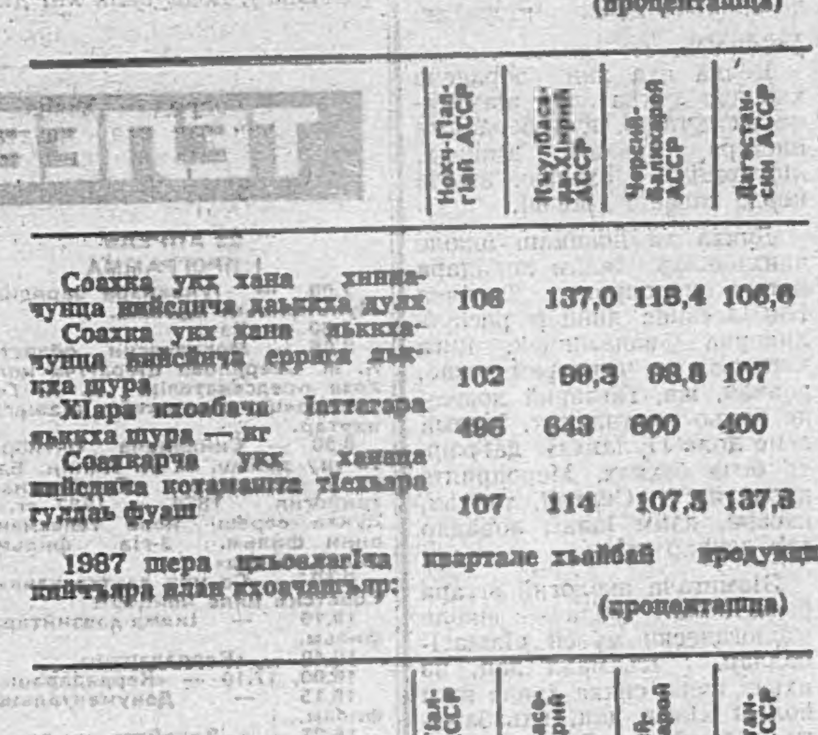

СОАХКА ХИННАЧУНЦА НИИСДИЧА КЕРТТЕРА ФОНДАШ БОЛХ БЕ ЙОЛАЯЛИЙТАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташ)

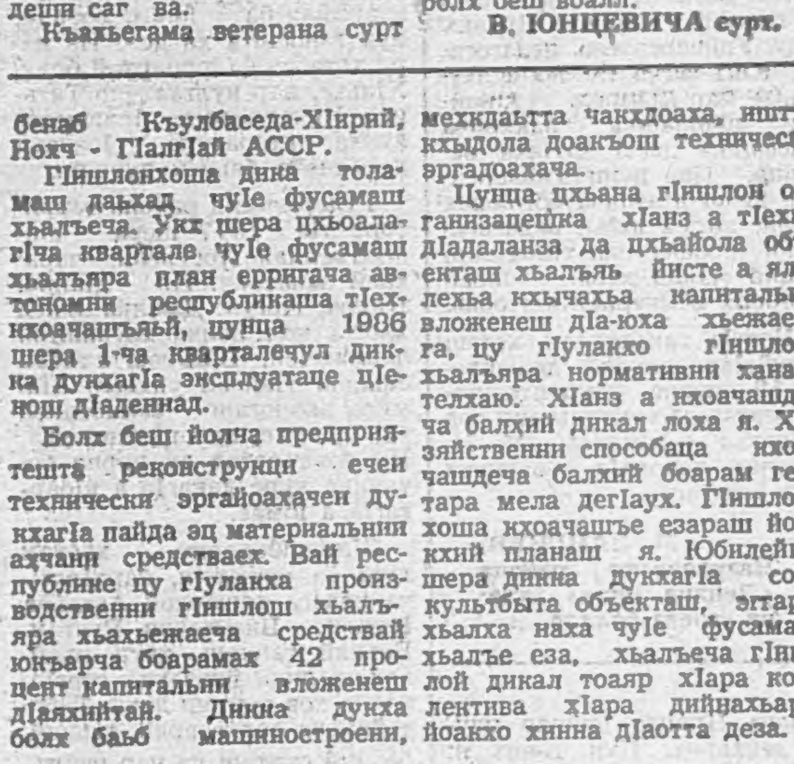

ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташ)

Тхо — интернационалисташ

ХЬАСТАРА ДОАГIА ХИЙ САННА

Советски саг, из ше моллагIча къамах вале а, эггара хьалха интернационалист ва, Иштта я цун оамал.

Парте Малгобекски горкомо ший керттерча декхарех цаI лоархI — района къахьегамхой патриотически, интернациональни нигат долаш хьалкхебар. Цох лаьца цIенхаштта къамаьл дийцар укх шера февраль бетта хиннача КПСС горкома VI пленуме. Керттера теркам тIабахийтар тайп-тайпарча къамий викалий шоайла бола безам совбаккхара, пирденнача гIулакхаща къовсам лоаттабара, интернациональни сакхетам айбе новкъарло ю оамалаши традицеши дIаяхара.

Шеко яц, къамашта юкъера безам ондабоаккхар, из чIоагIбер наха цхьана хьега къа долга. Интернациональни коллектив — доттагIлен школа я. Из кхета а деш, бокхха теркам тIабохийт оаха цу тайпара коллективаш вIашагIйохкара.

Хьинаре къахьег коллективашка интернациональни кхетам лу болх тоабеча «Малгобекнефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене, Вознесенскерча газ чакхйоаккхача завода, «Кавказ», «Луч» яхача совхозий дукхача къамий нах юкъе болча коллективаша. Традицеонни а хинна дIаэттад укхаза болхло хилара цIейш, Советски Эскаре гIулакх де болхараш торжественно накъабахар, къахьегаме хьалхалаттарий, социалистически яхье котбаьннарий сийна сайренаш вIашагIъехкар. Цу предприятей кулгалхоша, керттерча специалисташа, мастераша къахьегамхошта интернациональни кхетам балар шоай балха лоархIаме дакъа лоархI. ХIанад из иштта? Жоп цаI да — укхазарча юхьханцарча партийни организацеша из болх тесса битац, тIахьожам лоаттабу цунна, кулгалду. Уж шоаш ба советски наьха дикагIйолча оамалий пропагандисташ.

Тха района лоаллахарча республикай къахьегамхощадола доттагIал дувца сийрдагIйола оагIув а хинна дIадоладеннад производственни бувзамаш. ХIанз болх беш да укх шера чIоагIдаь Нохч-ГIалгIайчен Малгобекски КъулбаседаХIирийчен Правобережнии районашта юкъера социалистически яхьа договор. Тха района 27 предприятен организацен хадаргдоаца бувзамаш оттадаьд шоаш санна йолча Орджоникидзерча, Бесланерча, Моздокерча организацеща. Шоайла яхье яьннарашта юкъе я ВГПЗ — Беслановски маисови комбинат. Бесланерен Малгобекерен маьхк ю завдаш, «Луч», «Кавказ», ГI. Ахриева цIерагIа (Малгобекски район) — «Фарн», инарала Плиева, Октябра 50 шу дизара цIерагIа совхозаш, кхыйола предприятеш. Дика лел дикагIйола опыт дIа-хьа эцар, культурнии спортивнии бувзамаш леладар, теркам тIабохийт тIехьависачоа новкъостал дара.

ДикагIча хьокхамаща накъадаха гIерт тхо Сийлахьйоккхача Октябрьски Социалистически Револоюце 70 шу дизара. Тхоай районашта юкъерча социалистически яхьа лоархIама итогаш ю оаха, районни газеташ тIа кепает царна, арахец вIашагIтеха газета номераш.

ХIаьта а оалаш да-кх: иттаза хозачул цкъа бIаргадайча дикагIа да. Цудухьа каст-каста хьоашалгIа дIа-хьа ух тха шин районера тайп-тайпара делегацеш (оттаьча договорага хьежжа). Дукха ха йоаццаш вIашагIкхийтар Правобережни района «Фарн» Малгобекски района «Луч» яхача совхозий коллективаш. Шин боахама викалаш дIа-хьа а баха хьежар шоайла яхье баьннарий толамашка, кхоачамбоацарашка, дIа-хьа новкъъостал эшача. Накъаьлар Iомаяь опыт а. Малгобекски районерча хьаьшашта дезаделар фарнцаша коллективни подряд юкъейоалаяра гIулакх, хIаьта «Фарн» совхоза къахьегамхойн кулгалхойн теркам тIабахийта хьежар «Лучерча» ферма коллектива балхага. ХIана? Укхаза продукцега дIабохийта мах лохагIа ба «Фарнечул».

ДикагIча оагIорахьа хувцамаш хилар социалистически яхь юкъейоалаяьчул тIехьагIа. «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-ен Беслановски кхачан комбинатен балха проверка йича гучадаьлар шаккхе торгови организаце товарооборота план кхоачашъяьлга, пайда а беш болх баьлга. Цхьабакъда, торговли вIаштIехьйоаккхача кхоачамбоацараш а кIезига дац. Лакхъе еза балха культура, дIадаккха деза советски торговле бокъонаш телхаяр, тоаде деза наьха хьашташ кхоачашдар. Иштта беча балхо чIоагIду шин предприяте коллективашта юкъера интернациональни бувзамаш а.

ДIадахача Iай Беслане чакхъьлар хьайбаш Iангара дахара проблемана хетаяь семинар. Цига дакъа лаьцар шин района викалаша. Боахамий директораш, керттера специалисташ, болхлой дагабаьлар, цу хьакъехьа де дезараш белгалдаьхар, кхоачамбоацараш дIадахара никъ лехар. Цул тIехьагIа фермашка, цигарча хьалашка, цIеча уголокашка хьежар.

Дукха ха йоаццаш «Батакаюртовский» совхозе бахабар дояркаш А. Гачаева, Т. Албакова, Т. Юсупова, кхыбараш. ДоттагIий болча шоашта бIаргадайнар шоаш болча балха юкъедоаладе хьожаш ба уж хIанз. ЧIоагIIгIа накъадаьлар царна цу совхоза директора К. Беджиевс, парткома секретара Т. Кодовс, хьайбаш леладерий балхах лаьца дийцар. Диплургдоацаш дегашка дийшар правобережнецний дIайха моаршалаш, ловцаш, художественни самодеятельноста доакъашхоша гойта хIирий халхараши иллеши.

«Къахьегаме чIоагIденна доттагIал болатал чIоагIагIа да», — иштта я тахан шин районашкарча къахьегамхой девиз. Хьастара хий санна цIена а дега тоам беш а да из доттагIал.

Л. ШЕСТОПАЛОВА,
КПСС Малгобекски горкома секретарь.

З Палиашвиле цIерагIча Тбилисски академически оперни театра 32 шу даьнача солиста Бурчуладзе Паата цIерагIа клуб хьанйийллай Австре столице — Вене. Дукха ха йоаццаш ший хиннача гастролашка Венски опере «Луиза Миллер» яхача оперера цо дIаьнна Вальтера парти боккха толама хинна дIаэттар. Из бахьан долаш австрийски меломанаша шоашта селлара йоккха дегагIоз яьча иллиалархочунцара бувзам ца хадийта лаьрхIар.

В. Сараджишвиле цIерагIча Тбилисски консерваторе выпускник Бурчуладзе Паат дунен тIа дикагIволча басех цаI лаьрхIав. 1986 шера Мюнхене гречески иллиалархочун Мария Каллас цIерагIча преме лауреат хиннав из.

Массаболча критикаша яхачох П, Бурчуладзес публика караерзаю хозача, низ болча оазаца, йоккхача говзалцен профессионализмацен.

Гуржий артист каст-кастта аравувл Итале, Англе, Греце, ФРГ, Австре дикагIйолча сценашка. Бокъонца йола цун коталонаш хинна дIаэттай Генуера Бойто «Мефистополь» яхача опере, ше ваьча Тбилисера Верде «Дон Карлос» яхача опере цо яь выступленеш,

СУРТА ТIА: концертмейстер — Одесски консерваторе доцент Иванова Людмилен Бурчуладзе Паати.

А. РУХАДЗЕ сурт,
ТАСС фотохроника.

Назране — ЧИГУ консультпункт

Боккха кхаъ хилар Назрановскии Сунженскии районашкарча ЧИГУ заочникашта укх шера март бетта Назране университета консультпункт хьайийллача. Городской № 3 йолча школе графиках консультацеш хулача хана шинна а районера дукха студенташ вIашагIкхет. Консультацеш хул балхах мукъа долча деношка. Цу занятешка боагIа тайп-тайпарча бахьанех дешара тIехьбиса заочникаш. Сессе болча хана дIа ца йолалуш йиса экзамен, зачет а дIаяла йиш я консультпункте, нагахьа санна студент - заочник цу гIулакха кийча хуле.

ЧIоагIа атта гIулакх да из. Грознера хьаьхуча преподавателаша - экзаменаторашa шоашта дIатIаэц заочникашта гаьнна дIа-хьа ухаш хула хало. Хоза кийчъьяча, паргIатача, сийрдача помещенешка хул консультацеш.

Укх деношка аргIанара занятеш хилар цига. Уж дIайихьар ЧИГУ доценташа Л. Д. Мальсаговас (эрсий мотт), М. И. Азиевас (эрсий мотт, литература), преподавателa С. В. Малышенкос (английски мотт), ассистента О. Багдасаровас, кхычар.

Консультацеш еш заочникашта новкъостал дарал совгIа цхьаькха беркате гIулакх а ду Университета педагогаша. Юкъ-юкъе цу консультпункте цар къамаьл хул районашка школашка лакхерча классашка деша дагIача берашца. Цар дувц Университете деша дIаэцача бокъонех лаьца, царна юкъе педагогически профессена тIера вар, воацар малав хьож, шоай хургбола абитуриенташ бовз.

ЧIоагIа сакъердаме хеташ ладийгIар школай дешархоша 12 апреле студентащазаочникаща консультаци еча дийнахьа доцента М. И. Азиевас лаьрхIа шоашта яьча беседага.

М. ЗАНГИЕВ,
Назрановски района «Ленина никъ» яхача газета болхло.

ЗIАМИГА ЭКОЛОГАШ

Гудермесе № 2 йолча юкъерча школе хьинаре болх беш я «ЗIамига эколог» яха кружок. Цун шин лостам ба: «Са Даьхе — СССР», «Iалама къайленаш». Кружока юкъебоагIа 5 «а» класса дешархой, хIаьта цун кулгалхо я Федина Татьяна Николаевна.

КIезига дац зIамигача экологий чоте дика гIулакхаш: дарбана баьцаш, чабрец, хьаьдарган гулбу цар, уж аптекашка дIачутел.

СССР Конституце тIа яздаьд: «СССР гражданаш декхарийла ба Iалам лораде, цун ганзашта ха де». Из дара хетабаь ба дешархой болх. ХIаьта, цар кулгалхочо Татьяна Николаевнас Iалаьмате дукха литература Iоадаьд дарбанеча баьцех дувцаш.

Гудермесски района территоре тIа 1977 шера вIашагIъеллай Аргунски чарахьий заказник. Из дIаярж Шолж, Аргун, Джалка яхача хишта юхе йолча хьунаштен лоамаштен. ВIаь совгIа тайпа баьцаш тIайоал укхаза. ЗIамига экологаш Iомабеннаб уж къестае, цар цIераш яха. Цо новкъостал ду царна ботаника курс дикагIа а кIоаргагIа а Iомае.

ЗIамагIбараштa хьехам луш ба вожатеш, бархIагIча класса дешархой Асхабов Iусман, Висиханов Рустам. Баьцай тайпаш, хьун къайленаш дика йовзарал совгIа, царна хов сурташ даха. Тайп-тайпарча оалхазарий, гаьний, баьций сурташ да цар кийчъьяча коллекце. Кружковцашта чIоагIа накъадоал уж.

ЗIамигача экологаша шоай «ЦIе книжка» дIадоладаьд. Цу тIа цар дIаязду наг-нагахьа мара ца нийслу, кIезиглуш латта оалхазараш. Масала, аполовник. Ше хьазилг миссел мара доккха деце а, цо пайда бу кхаштен бешамаштен, дукха зене йола садоахна хIамаш хIалакъю. Кхы кIезигагIа бац мозий лувцача оалхазараша бу пайда а: Уж вай мехка доагIа март бетта, дIадолх ноябра хьалхарча деношка. Ала деза, уж наха, хьайбашта, кхыча оалхазарашта майрра юхедоагIилга. Цунца дувзаденна да аьнна хет укх тIеххьарча хана уж тоъала кIезигдалар а. Лораде деза мозий лувца оалхазарий, дохаде йиш яц цар бIенаш, новкъостал де деза царна шоай кIориге хьалкхее.

Белка яха хий лорадеча хьинаре дакъа лоац зIамигача экологаша, цун бердашта йистера нувхаш дIайоах, кIотаргаш дIахедаю, эшача керда гаьнаш дIайогI.

Дукха ха йоаццаш школе чакхъьлар Iалам лорадарахетаяь мероприяти. Татьяна Николаевнас дийцар республикерча заказникех, цига чарахьал де, чкъьарий лувца, доахан, жа, гаьзарий доажаде бокъо ца хиларах, Iалама зене дола гIулакхаш даьраш беча бехках. Мероприяте девиз яр: «Селхан, талхан, кхоана, даим Iалам лорадар хьа декхар да!»

ЗIамигача экологий эггара бочагIйола уйла — школе экологически музей вIашагIйоллар. Къамаьл дац, из цхьан шера сихха хьаде йиш йолаш хIама дац, цхьабакъда, чIоагIа лайча, из де шоай низ тоъаргхиларах тийша ба дешархой. Цудухьа иштта теркам тIабахийта Iомаду цар Iалам дезаш, довзаш, из хестадеш, цунца къахьегаме хила яхаш нахага кхайкаш хиннача К. Паустовске дувцараш, повесташ, романаш. «Iалам, — яздаьд цо, — сага дог гIоздоаккхаш, унахцIенал чIоагIъеш да». Цу дешай маIан дегашка дижад школерча зIамигача экологашта.

Р. ДУДНИКОВА.

К Е Р Д А   К Л У Б

Хьайбаш леладераш т а культурно гIулакх дар, цар салаIар вIаштIехьдаккхар тоадара лаьрхIа халкъа кхолламен культпросветбалхен Республикански Iилма-методически центро хьаелл районнии юртарен дояркай клубаш. Цу тайпара цхьа клуб хIанзле а болх беш я Ачхой - Мартане, шоллагIъяр укх бетта денз Гудермесски районе хургья.

Из хьаеллара хетаяь мероприяти чакхъьлар «Кошкельдинский» совхоза № 2 йолча шурий ферма, цIеча уголоке. Цига дакъа лаьцар цу боахама кулгалхоша, клубнии библиотечнии болхлоша, Республикански Iилма - методически центра сотрудникаша. Дег тIара доагIа дIайха дешаш аьлар цар доярк‌ашка.

Сайре дIахьош йолча Союзнова Иринас дийцар клуба декхарех. Цун девиз я: «Доги сан балха дIале, балха хIара минута кхоел» ВIашагIъеллар клубо Совет, цун кулгалхо хержар соахка хIара кхоабача Iаттагара кхоккха эзар килограмм шура яьккха дикагIйола доярка Джабраилова Аьсет.

М. АЛБАКОВА,
халкъа кхолламен культпросветбалхен РНМЦ йоккхагIйола Iилма сотрудник.

Спорта хоамаш

ВЕЛОСПОРТ

Москва-Баку яхача трасса тIа велоспортах йола Нохч-ГIалгIайчен чемпионат а яхьаш хилар. Цига дакъа лаьцар кагийча наха, мехкараша, кхелетача спортсменаша.

Пхийтта километр дистанцех къовсалуш мехкараштa юкъе толам баьккхар Огнерубова Галинас, кагийча наха юкъе Осмаев Султана. Ткъо километр йолча дистанцех шишша цхьана хохкалуш котбаьлар Огнерубова Галинан Сорокина Татьянан.

Къаьст-къаьстача яхьашка толамаш даьхар Кисиев Олега (20 км). Бабаянц Андрея (50 км). Чирков Юре (75 км). Командни яхьашка призовой моттигаш иштта екъаелар: «Спартак», «Буревестник», просвещене министерство.

ФУТБОЛ

«Урожай» ДСО физкультура производственни коллективашта юкъе футболах йола чемпионат йолаеннай. Хьалхара вIашагIкхетараш иштта чакхдаьлар: «Грозненский» дулхакомбинат — «Советская Россия» совхоз — 1:0, «Южный» совхоз — «Ойсунгурский» совхоз — 2:2, «Гикаловское» производственни объединени — «Агропромхимия» (Урус-Мартан) — 2:2. «Кавказ» коа тIарча оалхазарий фабрика — Куйбышева цIерагIа совхоз — 5—2, ДРСУ (Ведено) — «60 лет Октября» совхоз — 0:3.

КIАЛТОХАР

Брянске чакхъьннай ший лоIаме кIалтохарах йола турнир. Из хетаьяр ВЛКСМ XX съезда. Деза совгIаташ баьхан къовсаелар 19 команда, цу юкъе вай мехкахой — «Урожай» ДСО викалаш а болаш.

Шоай дозал 68 килограмм долча атлеташта юкъе толам баьккхар Магомедов Хьаж-Мурада. ШоллагIча моттиге ва Устарханов Хьасан (54 кг). Ханцуев Салами Мурнгов Резвани йиълагIча моттиге ба.

Спортсменаш яхьашта кийчбаьб тренера Магомадов Садулас.

«Урожай» ДСО Российски Совета классически кIалтохарах йола яхьаш чакхъьлар Тамбове. Вай мехкахоша шиъ хьалхара приз яьккхар. Котбаьннарий цIераш — Талхадов Заьлмаха (46 кг), Курбанов Ваха (58 кг). Зазуев Рашид (43 кг) йиъйлагIча моттиге ва, Ахмадов Тимур (46 кг) — пхелагIча. Цар бокъо яьккхар «Урожай» ДСО Централъни совета яхьашка дакъа лаца.

Яхьашта уж кийчбаьб тренера Мисербиев Султана.

СПАРТАКИАДА

«Буревестник» ДСО областной совета 15-гIа спартакиада чакхъьннай. Из хетаьяр Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 70 шу дизара.

Командни яхьашка тоъал дукхагIа очкош йолаш толам баьккхар Грозненски мехкдаьтта института викалаша. Цар котало яьккхар теннисах, шахматех, кхалнаьха волейболе, маIача наьхен кхалнаьхен баскетболе. ЧИГПИ студенташ шоллагIча моттиге ба. Цар толам баьккхар маIача наьха волейболе, ший лоIаме кIалтохарах, некдарах, яйгача атлетике.

Во дIайихьар яхьаш ЧИГУ спортсменашен физкультурникашен. Уж телар цхьан спорта тайпах — топ кхоссарах.

КАГИРХОЙ ЯХЬАШ

«Спартак» ДСО Российски совета ший лоIаме кIалтохарах болча кагирхой яхьаш чакхъьлар городе Соче. Вай республикера цига вахавар пхийтта саг. Царех виъ чемпион хилар. Уж ба Ахмедханов Аслан (46 кг), Шахтамиров Руслан (58 кг). Темирсултанов СаIид (68 кг). Кунаев Руслан (74 кг). ШоллагIча моттиге ба Гайлаев Мухьмад (63 кг), Гортнков Сайхан (68 кг). КхоалагIа — Юсупов Руслан (63 кг).

Команда яхьашта кийчъьяй тренераша Абуев СаIида, Бадалов Руслана, Галтаков Лаьчас.

Т. СОКОЛОВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ПАССАЖИРИЙ ТЕРКАМГА!

Грозненски аэропорта апреле — мае кхы тIа рейсаш кхоачашъергья укх маршрутегIа:

25, 30 апреле ТУ-134 яхача самолетаца **Грозный — Ростов — Ленинград** маршрутагIа, Грознера хьалгIоттаргья 8 сахьати 30 минути яьлча, Ленинградера 14 сахьати 55 минoти яьлча.

30 апреле АН-24 яхача самолетаца **Грозный — Шевченко** маршрутагIа, Грознера хьалгIоттаргья 12 сахьати 14 минoти яьлча.

Май бетта:
кхы тIа кхоачашъергйола рейсаш: 11 мае рейс 6511/6512 **Грозный — Ростов — Киев** маршрутагIа, Грознера самолет хьалгIоттаргья 8 сахьати 40 минoти яьлча.

Рейс 6509/6510 **Грозный — Ростов — Ленинград** маршрутагIа, Грознера самолет хьалгIоттаргья 8 сахьати 30 минoти яьлча.

27 мае рейс 6487/6888 **Грозный — Уфа — Тюмень** маршрутагIа, Грознера самолет хьалгIоттаргья 00 сахьати 10 минoти яьлча.

ГАЗАХ ПАЙДА ИЙБЕРИЙ ТЕРКАМГА!

ГАЗАЦА БОЛХ БАРГА ЯЬХАЧА ОТОПИТЕЛЬНИ ПИШКЕХ ПАЙДА ИЙБАРА БОКЪОНАШ. IОВХАЛ ГАРГА ГIОРТАРЦА ГАЗАЦА БОЛХ БАРГА ЯЬХАЧА ОТОПИТЕЛЬНИ ПИШКЕХ ПАЙДА ИЙБАРА БОКЪОНАШ ИИЦ МА ЯЛИНТА:

1. Пишка юхерча газопровода крани горелкана хьалхашкара крани дIакъайла йий хьежа.
2. Пишка вьюшка е шибер ерригa хьаелла, хIаьта иштта чухьожаш дола Iург а поддувала ниI а хьаелла.
3. Пишко кIур дIа мишта оз хьажа, из деш диткъа каьхат чухьежача Iурга дIатIахьо, нагахьа санна пишко лерттIа хьалъозе наьхат чухьожача кора дIатIалатаргда е чуувзаргда. Нагахьа санна каьхат чухьежача Iурга дIатIа а ца лате е чу а ца увзадой газови плита хьалсега цхьаккха а бокъо лац.
4. Пишк хьаллотаялехьа цун чухьнахьа фо кхетийта деза, из деш шибер хьаелла, 10—15 минот яллалца горелка хьал ма сега.
5. Пишка счетчика а хьатIайоагIача газопроводах йоалла кранаш хьаелла. Газови горелка фо хьахецаш йола регуляторaш дIакъайла йий хьажа.
6. Каьхат хьал а сеге чухьожача Iургах гIолла запальника дIатIахьо, тIаккха ма могга электромагнитни клапана е отсекатела клапана кнопкана дIатIатоIае, из дича запальника дерригача Iургашка газ хьаллота яла еза.
7. Цхьа минот яьнначул тIехьагIа клапана кнопка дIахеца, газа запальника дерригача Iургашка йоагий хьажа. Нагахьа санна кнопка дIахийцача запальник дIайой, тIаккха 10 — 15 минот яьлча, вешта, пишка фо кхетийтача горелка запальник юха а хьалсега.
8. Запальник йоагача хана горелка хьакхашкара газови кран хьаелла, горелка дерригача Iургашкара арайоагIа газ запальника алах хьаллоталой хьажа.
9. Горелкачура газа ала дIа-хьа нийсбе фо хьахецаш йола регулятор дIа-са а кхостаеш.
10. Пишко болх беча хана каст-каста чухьежача Iургах гIолла газ мишта йоаг хьежа. Болх беш йола пишк тIахьожам боацаш ма йита.
11. Пишк хьалсогача хана:
— горелка тIара ала геттара дIакъесташ бале цо чIоагIа дIаозаш хилар хьахьокх — кIезиг-дукха шибер (вьюшка) тIакъовла.
— кхерамзлен автоматикаца газ дIайовш йола цо дIа ца озилга хьахьокх — шибер (вьюшка) дIакъовла еза, хIана аьлча тунгалг хьалийкхаь.
12. Пишкага 1 — 3 сахьатага кхаччалца мара болх байта йиш яц, тIера Iовхал 80 градусал тIех ца а йоалийташ.
13. Пишк болх баь яьлча горелкана хьалхашкара кран, пишка хьалхашкара газопровода кран, шибер (вьюшка), поддувала ниI дIакъовла.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Могилевски областа Я. М. Свердлова цIерагIча колхоза председателица А. П. Герасимовца дешархой вIашагIкхетар.
8.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. «Симбирская трилогия. 1870 — 1987 гг.». Дукха сереш йола телевизионни фильм. 3-гIа фильм. «Хала ханаш».
9.50 — «Со укх лаьтта ваьв». Советски илле концерт.
10.10 — Iилма-довзийтара фильм.
10.40 — «Кердадараш».
16.00, 17.10 — «Кердадараш».
16.15 — Документальни фильм.
16.25 — «...Яхайтта шу даьнней боккхагIеи».
17.15 — Деша тIехьа — гIулакх.
17.45 — Хоккей. Дунен чемпионат. СССР сборни — Финлянде сборни. Австрера передача. Перерыв йолча хана (17.05) — «Тахан дунен тIа».
20.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. «Симбирская трилогия. 1870 — 1887 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. 3-гIа фильм. «Хала ханаш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «...Са дег тIара дар». Фильм-концерта премьера. Композитора В. И. Соловьев - Седойя вахарахи кхолламахи.
22.40 — «Мишта Iомавала веза шоайла теша?».
23.15 — «Хьасташ». Коломенскера фольклорни цIей.
II ПРОГРАММА
8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Сезон дIакъовлар». Документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Юкъара биологи. 10-гIа класс.
9.05, 13.05 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.45, 11.45 — Зоологи. 7-гIа класс.
11.10 — «Вай беш».
12.05 — С. Т. Аксанов. Iаламах дувцараш.
12.35 13.35 — Физика. 8-гIа класс.
14.05 — «Кердадараш».
14.10 — Хьехархочун экран. Гонахьара дуне довзар. 1-гIа класс. «Вай цхьан мехкадах».
16.45 — «Гургалг». Бераштa йола передача.
17.15 — «Iалам лорадар» (нохчий меттала).
17.45 — Телефильм.
17.55 — «Хьайбаш леладар — къахьегама фронт» (гIалгIай меттала).
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.45 — Исторически фильма экран. «Заговор послов».
20.15 — Мотобол. СССР чемпионат. «Металлург» (г. Видное) — «Жемуктехника» (г. Кретинга). г. Видноера передача.
20.40 — Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккей. Дунен чемпионат. Швеце сборни — Канада сборни. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (22.10) — «Кердадараш».

24 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Iилма-довзийтара фильм.
8.25 — ДIалокх СССР ГАБТ духовой оркестро.
8.45 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагIонаш. «Симбирская трилогия». 1870 — 1887 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм, 3-гIа фильм. «Хала ханаш».
9.45 — Л. В. Бетховен. № 3 йола симфони.
10.35 — «Кердадараш».
16.00, 17.10 — «Кердадараш».
16.15 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. Мультипликационни фильмаш: «Дядя Степа — милиционер», «Бокхийчарна а зIамагIчарна а бола фаьлг», «Шоаш ба бехке», Михалкова баснеш».
17.15 — Армене телевидене программа.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — «Тхо 140 миллион да». Телевизионни документальни фильма премьера.
19.45 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Не все кометы гаснут». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккей. Дунен чемпионат. Канада сборни — СССР сборни. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (22.10) — «Тахан дунен тIа».
00.05 — «Доазол дехьарча артистий эстрада.
II ПРОГРАММА
8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Хьалхавоаларгах ловзар». Iилма-довзийтара фильм.
8.35 — В. Маяковский. «Хорошо» яха поэма.
9.35 13.35 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени. КПСС XXVII съезд.
10.35, 11.40 — Музыка. 3-гIа класс.
11.05 — С. Орлова поэзи.
12.10 — «Хьалхара ди». Художественни фильм.
14.05 — «Кердадараш».
14.10 — Хьехархочун экран. Iалам Iомадар. 4-гIа класс.
14.30 — «Исторен оагIонаш». «Эльба тIа бна дув».
17.00 — Литературни пIаьраска. М. Сулаева кхолламах. (нохчий меттала).
17.30 — Фильм-реклама.
17.35 — Кхачан программа — массане юкъара гIулакх. «БIаьстан дено шера кхоаб» («Грозплодоовощторг объединени).
18.05 — Къахьегама ресурсех дикагIа пайда эца. (Грозненски район).
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.50 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финлянде сборни — Швеце сборни. 2, 3-гIа периодаш. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (19.30) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Майра хила атта дий?». Мультипликационни фильм.
20.30 — Нохч-ГIалгIай КПСС обкома Пленума доанъашхоша дувц.
20.40 — Тахан — Дунен халкъашта юкъерча кагирхой ди.
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол дехьарча фильма экран. «Мираж». Художественни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

25 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — АБВГДейка.
8.30 — «Берал гIанахьа гу». Фильм-концерт.
9.00 — «Остановись, мгновенье!». Московски фотомастера В. Е. Гиппенрейтера балхех.
9.45 — «Новкъост, илли». Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Казанера передача.
10.40 — «Къьнара сахьат». Документальни фильма премьера.
11.05 — Саги закони.
11.50 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Исторен довргдоаца мугIараш. «Хьай цIа хьайна хьамсара дале». Документально-публицистически фильм.
13.30 — «Массанена а хIаранена а». Узбекистана городской транспорт дегIаярах.
14.00 — «ДоттагIле». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Халкъа кхоллама шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль.
15.20 — «Чернобыль: хана ши бос». Телевизионни документальни фильм. 1-гIа фильм.
16.15 — Хьайбаш дунен тIа.
17.15 — г. Одесса № 2 йолча СПТУ физика хьехача Н. Н. Палтышевца. Концертни студе Останкино вIашагIкхетар.
18.45 — «Хамелеона ловзар». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Союзий ЦIен Колонни зале композитора Соловьев-Седойя произведенешта юкъера концерт. Перерыв йолча хана (22.40) — «Кердадараш».
II ПРОГРАММА
8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Iилма-довзийтара фильм.
8.40 — Ритмически гимнастика.
9.10 — «Iуйранара почта».
9.40 — «На перевале не стрелять». Художественни фильм.
10.50 — Э. Шоссон. ЧIондарга оркестраца лаьрхIа поэма.
11.10 — «Вай беш».
11.40 — Илли оал Казахски ССР халкъа артисткас Роза Рымбаевас. Алма-Атера передача.
12.25 — Спортивни гимнастика. СССР чемпионат.
13.10 — Молдавски телевидене программа.
13.55 — «Шла собака по роялю». Субтитраща художественни фильм.
15.00 — Реклама.
15.05 — КхушбоагIараштa музыкальни передача.
17.15 — «Революцеи поэмаш». М. Сельвинский — «Уляпавщина». Фильм-концерт.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
18.10 — «Бераштa дIаденна дог». Телеочерк (нохчий меттала).
18.20 — «Школьни вахар» (нохчий меттала).
18.50 — «Дезала юкъера концерт».
19.20 — Конни спорт. СССР кубок. «Битца» спорткомплексера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Художественни гимнастика. «Советская женщина». яхача журнала призах дунен халкъашта юкъера яхьаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Весенний призыв». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

РАДИО

23 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор. Хаоттам.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).
8.55 — 9.00 — Реклама.
11.15 — Iилма-практически конференцега «Сийлахьа Октябри Нохч-ГIалгIайчене хинна хувцамаши».
11.30 — «Договорни поставкашта — цахаддаш теркам (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — «Инженерэшаш йола професси».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Реклама.
16.31 — 17.00 — Сайрийнара ашараш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Дезала подряд — гIулакхаши проблемаши» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист». Радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Ашараш.

24 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор. Хаоттам.
8.25 — Передачай программа.
8.35 — Реклама.
8.40 — 9.00 — «Интернационализм — вай вахара закон» (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — «Талантий дукха бесаш» яхача циклацара передача.
15.15 — «С. Озиева кхолламе патриотизма тема» (гIалгIай меттала).
15.30 — 15.40 — Ашараш.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юбилейни вахте».
18.40 — 19.00 — «Сатирически микрофон».

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, делкъел тIехьагIа йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 15—20, Грозне 17—19 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лаьгIо догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буьйсана 2—7, дийнахьа 5—10 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-06, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ00158. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92, 2-85-04; Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1993.